

Padyāvalī

(Part I)

padyāvalī viracitā rasikair mukunda-
sambandha-bandhura-padā pramodormi-sindhuḥ |
ramyā samasta-tamasām damanī krameṇa
saṅgrhyate kṛti-kadambaka-kautukāya ||1||

granthaprārambhe maṅgalācaraṇam |

namo nalina-netrāya
veṅu-vādyā-vinodine |
rādhādhara-sudhāpāna-
śāline vana-māline || 2 ||
kasyacit ||

bhakti-prahva-vilokana-praṇayinī nilotpala-spardhinī
dhyānāmbanātām samadhi-niratair nīte hita-prāptaye |
lāvanyaika-mahā-nidhau rasikatām rādhā-dṛśos tanvatī
yuṣmākaṁ kurutām bhavārti-śamanaṁ netre tanur vā hareḥ ||3||
śrī-sāraṅgasya ||

ye govardhana-mūla-kardama-rasa-vyādaṣṭa-barha-cchadā
ye vṛndāvana-kukṣiṣu vraja-vadhū-līlopadhānāni ca |
ye cābhyaṅga-sugandhayaḥ kuvalayāpīḍasya dānāmbhasā
te vo maṅgalam ādisantu satatam kaṁsa-dviṣo bāhavaḥ ||4||
śubhāṅkasya || (SKM 1.59.3)

sāyam vyāvartamānakhila-surabhi-kulāhvāna-samketa-nāmāny
abhīrī-vṛnda-ceto haṭha-haraṇa-kalā-siddha-mantrākṣarāṇi |
saubhāgyam vaḥ samantād dadhatu madhu-bhidaḥ keli-gopāla-mūrteḥ
sānandakṛṣṭa-vṛndāvana-rasika-mṛga-śreṇayo veṅu-nādāḥ ||5||
umāpatidharasya || (SKM 1.57.3)

atha śrī-kṛṣṇasya mahimā |

ambhobhiḥ sthalatām sthalam jaladhitām dhūlilavaḥ sailatām
śailī mṛt-kaṇatām tṛṇam kuliśatām vajram tṛṇa-kṣīnatām |
vahniḥ śīlatatām himam vahanatām āyāti yasyecchayā
lilā-durlalitādbhuta-vyasaninaṁ kṛṣṇāya tasmai namaḥ ||6||
kasyacit ||

vātsalyād abhaya-pradāna-samayād ārtārti-nirvāpaṇād
audāryād agha-śoṣaṇād agaṇita-śreyah-pada-prāpaṇāt |
sevyah śrī-patir eva sarva-jagatām ete yataḥ sāksīnaḥ

prahlādaś ca vibhīṣaṇaś ca karirāt pāñcalya-halyā dhruvaḥ ||7||
kasyacit ||

atha bhajana-māhātmyam |

vyādhasyācaraṇam dhruvasya ca vayo vidyā gajendrasya kā
kubjāyāḥ kim u nāma rūpam adhikaṁ kim tat sudāmno dhanam |
vaṁśaḥ ko vidurasya yādavapater ugrasya kim pauraṣaṁ
bhaktyā tuṣyati kevalaṁ na ca guṇair bhakti-priyo mādhaḥ || 8 ||
śrī-dākṣiṇātyasya ||

anucitam ucitaṁ vā karma ko'yaṁ vibhāgo
bhagavati param āstāṁ bhakti-yogo draḍhīyān |
kirati viṣa-mahīndraḥ sāndra-piyūṣam indur
dvayam api sa maheśo nirviśeṣaṁ bibharti ||9||
śrī-viṣṇupurīpādānām ||

yadi madhu-mathana tvad-aṅghri-sevām
hr̥di vidadhāti jahāti vā viveki |
tad-akhilam api duṣkṛtaṁ triloke
kṛtaṁ akṛtaṁ na kṛtaṁ kṛtaṁ ca sarvam ||10||
teṣam eva ||

kāṣāyān na ca bhojanādi-niyamān no vā vane vāsato
vyākhyānād atha vā muni-vrata-bharāc cittodbhavaḥ kṣiyate |
kintu sphīta-kalinda-śaila-tanayā-tīreṣu vikīḍato
govindasya padāravinda-bhajanārambhasya leśād api ||11||
kasyacit ||

alam alam iyam eva prāṇinām pātakānām
nirasana-viṣaye yā kṛṣṇa kṛṣṇeti vānī |
yadi bhavati mukunde bhaktir ānanda-sāndrā
viluṭhati caraṇābje mokṣa-sāmrājya-lakṣmīḥ || 12 ||
śrī-sarvajñasya ||

nānopacāra-kṛta-pūjanam ārta-bandhoḥ
premṇaiva bhakta-hṛdayaṁ sukha-vidrutaṁ syāt |
yāvat kṣud asti jaṭhare jaraṭhā pipāsā
tāvat sukhāya bhavato nanu bhakṣya-peye ||13||
śrī-rāmānandarāyasya | (CCMK 13.42; CC 2.8.69)

kṛṣṇa-bhakti-rasa-bhāvita-matiḥ
kriyatām yadi kuto'pi labhyate
tatra laulyam api mūlyam ekalaṁ
janma-koṭi-sukṛtair na labhyate ||14||
tasyaiva | (CC 2.8.70)

jñānam asti tulitaṁ ca tulāyām

prema naiva tulitaṁ tu tulāyām |
 siddhir eva tulitātra tulāyām
 kṛṣṇa-nāma tulitaṁ na tulāyām ||15||
 śrī-śrī-dharasvāmipādānām ||

atha nāmamāhātmyam |

aṁhaḥ saṁharad akhilaṁ sakṛd
 udayād eva sakala-lokasya |
 taraṇir iva timira-jaladhiṁ
 jayati jagan-maṅgalaṁ harer nāma ||16||
 śrī-lakṣmīdharāṇām || (Nāmakaumudī 1.2; CC 3.3.180)

caturṇām vedānām hṛdayam idam ākṛṣya hariṇā
 caturbhir yad varṇaiḥ sphuṭam aghaṭi nārāyaṇa-padam |
 tad etad gāyanto vayam aniśam ātmānam adhunā
 punīmo jānīmo na hari-paritoṣāya kim api ||17||
 kasyacit ||

yoga-śruty-upapatti-nirjana-vana-dhyānādhva-sambhāvita-
 svārājyaṁ pratipadya nirbhayam aṁi muktā bhavantu dvijāḥ |
 asmākaṁ tu kadamba-kuṅja-kuhara-pronmīlad-indīvara-
 śreṇī-śyāmala-dhāma-nāma juṣatām janmāstu lakṣāvadhī ||18||
 śrī-īśvara-purī-pādānām ||

kalyāṇānām nidhānaṁ kali-mala-mathanam pāvanam pāvanānām
 pātheyam yan mumukṣoḥ sapadi parapadaprāptaye procyamānam |
 viśrāma-sthānam ekaṁ kavi-vara-vacasām jīvanam sajjanānām
 bījam dharmā-drumasya prabhavatu bhavatām bhūtaye kṛṣṇa-nāma ||19||
 kasyacit ||

vepante duritāni moha-mahimā sammoham ālambate
 sātākaṁ nakha-rajānīm kalayati śrī-citraguptaḥ kṛtī |
 sānandaṁ madhuparka-sambhṛti-vidhau vedhāḥ karoty udyamaṁ
 vaktum nāmnī taveśvarābhilaṣite brūmaḥ kim anyat param ||20||
 kasyacit ||

kaḥ pareta-nagarī-purandaraḥ
 ko bhaved atha tadīya-kiṅkaraḥ |
 kṛṣṇa-nāma jagad-eka-maṅgalaṁ
 kaṇṭha-pīṭham urarīkaroti cet ||21||
 śrī-ānandācāryasya |

ceto-darpaṇa-mārjanaṁ bhava-mahā-dāvāgni-nirvāpaṇam
 śreyaḥ-kairava-candrikā-vitaraṇam vidyā-vadhū-jīvanam |
 ānandāmbudhi-wardhanaṁ prati-padam pūrṇāmṛtāsvādanaṁ
 sarvātma-snapanam param vijayate śrī-kṛṣṇa-saṅkīrtanam ||22||
 śrī-śrī-bhagavataḥ || (CC 3.20.12)

brahmāṇḍānām koṭi-saṅkhyādhikānām
 aiśvaryaṁ yac cetanā vā yad aṁśaḥ |
 āvirbhūtaṁ tan-mahaḥ kṛṣṇa-nāma
 tan me sādhyāṁ sādhanāṁ jīvanāṁ ca ||23||
 keṣāmcit ||

viṣṇor nāmaiva puṁsāḥ śamalam apaharat puṇyam utpādayac ca
 brahmādi-sthāna-bhogād viratim atha guroḥ śrī-pada-dvandva-bhaktim |
 Tattva-jñānaṁ ca viṣṇor iha mṛti-janana-bhrānti-bījaṁ ca dagdhvā
 saṁpūrṇānanda-bodhe mahati ca puruṣaṁ sthāpayitvā nivṛttam ||24||
 śrī-bhagavad-vyāsa-pādānām ||

nāma cintāmaṇiḥ kṛṣṇaś
 caitanya-rasa-vigrahaḥ |
 pūrṇaḥ śuddho nitya-mukto
 'bhinnatvān nāma-nāminoḥ || 25 ||
 teṣāṁ eva || (Padmapurāṇa, CC 2.17.133, HBV 11.503)

madhura-madhuram etan maṅgalaṁ maṅgalānām
 sakala-nigama-vallī-sat-phalaṁ cit-svarūpam |
 sakṛdapi parigītaṁ śraddhayā helayā vā
 bhṛgu-vara nara-mātraṁ tārayet kṛṣṇa-nāma ||26 ||
 teṣāṁ eva || (HBV 11.451; Skāndapurāṇa, Prabhāsa-khaṇḍe)

svargārthīyā vyavasitir asau dīnayatī eva lokān
 mokṣāpekṣā janayati janāṁ kevalaṁ kleśabhājam |
 yogābhyāsaḥ parama-virasas tādrśaiḥ kiṁ prayāsaiḥ
 sarvaṁ tyaktvā mama tu rasanā kṛṣṇa kṛṣṇeti rautu ||27||
 kasyacit ||

sadā sarvatrāste nanu vimalam ādyaṁ tava padaṁ
 tathāpy ekaṁ stokaṁ na hi bhava-taroḥ patram abhinat |
 kṣaṇaṁ jihvāgra-sthaṁ tava tu bhagavan-nāma nikhilaṁ
 sa-mūlaṁ sambhāraṁ kaṣati katarat sevyam anayoḥ ||28||
 śrī-śrī-dharasvāmipādānām ||

ākṛṣṭiḥ kṛta-cetasāṁ sumanasāṁ uccāmanāṁ cāmhasāṁ
 ācaṇḍālam amūka-loka-sulabho vaśyaś ca mukti-śriyaḥ |
 no dīkṣāṁ na ca sat-kriyāṁ na ca puraścaryāṁ manāg īkṣate
 mantra 'yam rasanā-sprḡ eva phalati śrī-kṛṣṇa-nāmātmakaḥ ||29||
 śrī-lakṣmīdharāṇām || (Bhagavan-nāma-kaumudī 133; CC Madhya 15.110)

viceyāni vicāryāni
 vicinityāni punaḥ punaḥ |
 kṛpaṇasya dhanānīva
 tvan-nāmāni bhavantu naḥ ||30||
 śrī-bhavanandasya ||

nāmnām akāri bahudhā nija-sarva-śaktis
tatrārpitā niyamitaḥ smarāṇe na kālah |
etādṛśī tava kṛpā bhagavan mamāpi
durdaivam idṛśam ihājani nānurāgaḥ ||31||
śrī-bhagavataḥ | (CC 3.20.16)

atha nāmakīrtanam |

tṛṇād api sunīcena
taror iva sahiṣṇunā |
amāninā mānadena
kīrtanīyaḥ sadā hariḥ ||32|| tasyaiva || (CC 3.20.21)

śrī-rāmeti janārdaneti jagatām nātheti nārāyaṇe-
tyānandeti dayāpareti kamalākānteti kṛṣṇeti ca |
śrī-man-nāma-mahāmṛtābdhi-laharī-kallolamagnaṁ muhu-
rmuhyantaṁ galad-aśru-netramavaśaṁ mām nātha nityaṁ kuru ||33||
śrī-lakṣmīdharāṇām || (DCP 2)

śrī-kānta kṛṣṇa karuṇāmaya kañjanābha
kaivalyavallabha mukunda murāntaketi |
nāmāvalīm vimalamauktikahāralakṣmī-
lāvaṇya-vañcanakarīm karavāṇi kaṇṭhe ||34||
teṣāmeva || (DCP 3)

kṛṣṇa rāma mukunda vāmana vāsudeva jagadguro
matsya kacchapa nārasimha varāha rāghava pāhi mām |
devadānavanāradādīmunīndravandya dayānidhe
devakīsuta dehi me tava pādabhaktimacañcalām ||35||
kasyacit || (DCP 4)

he gopālaka he kṛpā-jala-nidhe he sindhu-kanyā-pate
he kamsāntaka he gajendra-karuṇā-pārīṇa he mādharma |
he rāmānuja he jagat-traya-guro he puṇḍarīkākṣa mām
he goṇijana-nātha pālaya paraṁ jānāmi na tvām vinā ||36||
śrī-vaiṣṇavasya || (KK 2.108, DCP 5)

śrī-nārāyaṇa puṇḍarīka-nayana śrī-rāma sītā-pate
govindācyuta nanda-nandana mukundānanda dāmodara |
viṣṇo rāghava vāsudeva nṛ-hare devendra-cūḍāmaṇe
saṁsārārṇava-karṇa-dhāraka hare śrī-kṛṣṇa tubhyaṁ namaḥ ||37||
tasyaiva ||

bhāṇḍīreśa śikhaṇḍa-maṇḍana vara śrī-khaṇḍa-liptāṅga he
vṛndāranya-purandara sphurad-amandendīvara-śyāmala |
kālindī-priya nanda-nandana parānandāravindekṣaṇa
śrī-govinda mukunda sundara-tano mām dīnam ānandaya ||38||
śrī-gopāla-bhaṭṭānām ||

śrī-kṛṣṇakathāmāhātmyam |

śrutam apy aupaniṣadam
dūre hari-kathāmṛtāt |
yan na santi dravac-citta-
kampāśru-pulakādayaḥ ||39||
śrī-bhagavadvyāsapādānām || [Bhakti-sandarbha 69]

naiva divya-sukha-bhogam arthaye
nāpavargam api nātha kāmaye |
yāntu karṇa-vivara dine dine
kṛṣṇa-keli-caritāmṛtāni me ||40||
śrī-kaviratnasya ||

aho ahobhir na kaler vidūyate
sudhā-sudhārām adhuraṁ pade pade |
dine dine candana-candra-śītalām
yaśo yaśodā-tanayasya gīyate ||41||
tasyaiva ||

nanda-nandana-kaiśora-
lilāmṛta-mahāmbudhau |
nimagnānām kim asmākaṁ
nirvāṇa-lavaṇāmbhasā ||42||
śrī-yādavendrapurīpādānām ||

tvat-kathāmṛta-pāthodhau
viharanto mahā-mudaḥ |
kurvanti kṛtinaḥ kecic
catur-vargaṁ tṛṇopamam ||43||
śrī-śrī-dharasvāmīpādānām ||

tatraiva gaṅgā yamunā ca tatra
tatra godāvarī tatra sarasvatī ca |
sarvāṇi tīrthāni vasanti tatra
yatṛācyutodāra-kathā-prasaṅgaḥ ||44||
kasyacit ||

yā bhukti-lakṣmīr bhuvī kāmukānām
yā mukti-lakṣmīr ḥṛdi yogabhājām |
yānanda-lakṣmī rasikendra-mauleḥ
sā kāpi līlavatu mādhavasya ||45||
śrī-śaṅkarasya ||

atha śrī-kṛṣṇadhyānam |

phullendīvara-kāntim indu-vadanam barhāvataṁsa-priyam
 śrī-vatsāṅkam udāra-kaustubha-dharam pītāmbaram sundaram |
 gopīnām nayanotpalārcita-tanuṁ go-gopa-saṅghāvṛtam
 govindam kala-veṇu-vādana-param divyāṅga-bhūṣam bhaje ||46 ||

śrī-sāradākārasya || [KK 3.82; KṛṣṇaS 106 (p49fn) attributed to Mrtyu-sañjaya-
 tantra; ibid. HBV 3.114 (sāradā-tilake ca). In RKAD to Svāyambhuvāgama.]

aṁsāmbita-vāma-kuṇḍala-dharam mandonnata-bhrū-lataṁ
 kiñcit-kuñcita-komalādhara-putam sāci-prasārekaṣaṇam |
 ālolāṅguli-pallavair muralikām āpūrayantaṁ mudā
 mule kalpa-taros tribhaṅga-lalitaṁ dhyāyej jagan-mohanam ||47||
 kasyacit || (KK 2.102)

adhare vinihita-vamśam
 campaka-kusumena kalpitottaṁsam |
 vinataṁ dadhānam aṁsam
 vāmaṁ satataṁ namāmi jitakaṁsam ||48||
 śrī-puruṣottama-devasya |

vyatyasta-pāda-kamalam lalita-tribhaṅgī-
 saubhāgyam aṁsa-viralikṛta-keśa-pāśam |
 piñchāvataṁsam urarīkṛta-vamśa-nālam
 avyāja-mohanam upaimi kṛpā-viśeṣam ||49||
 śrī-nāradasya |

atha bhakta-vātsalyam |

atandrita-camū-pati-prahita-hastam asvīkṛta-
 praṇīta-maṇi-pādukaṁ kim iti vismṛtāntaḥ puram |
 avāhana-parīṣkriyam pataga-rājam ārohataḥ
 kari-pravara-bṛm̐hite bhagavatas tvarāyai namaḥ ||50||
 śrī-dākṣiṇātyasya |

śrī-draupadī-trāṇe tad-vākyam |

tamasi ravir ivodyan-majjatām aplavānām
 plava iva tṛṣitānām svādu-varṣīva meghaḥ |
 nidhir iva nidhanānām tīvra-duḥkhāmayānām
 bhiṣag iva kuśalam no dātum āyāti śauriḥ ||51||
 śrī-vyāsa-pādānām |

atha tad-bhaktānām mähātmyam |

prahlāda-nārada-parāśara-puṇḍarīka-
 vyāsāmbarīṣa-śuka-śaunaka-bhīṣma-dālbhyān |
 rukmāṅgadoddhava-vibhīṣaṇa-phālgunādīn
 puṇyānimān paramabhāgavatān namāmi ||52||

śrī-dākṣiṇātyasya ||

śrī-viṣṇoḥ śravaṇe parīkṣid abhavad vaiyāsakīḥ kīrtane
prahlādaḥ smarāṇe tad-aṅghri-bhajane lakṣmīḥ pṛthuḥ pūjane |
akrūras tv abhivandane kapi-patir dāsye 'tha sakhye 'rjunaḥ
sarvasvātma-nivedane balir abhūt kṛṣṇāptir eṣām parā ||53||
kasyacit || (CC 2.22.136; BRS 1.2.365)

tebhyo namo'stu bhava-vāridhi-jīrṇa-paṅka-
saṁlagna-mokṣaṇa-vicakṣaṇa-pādukebhyaḥ |
kṛṣṇeti varṇa-yugala-śravaṇena yeṣām
ānandathur bhavati nartita-roma-vṛndaḥ ||54||
autkalasya ||

hari-smṛtyāhlāda-stimita-manaso yasya kṛtinaḥ
sa-romāñcaḥ kāyo nayanam api sānanda-salilam |
tam evācandrārkaṁ vaha puruṣa-dhaureyam avane
kim anyais tair bhārair yama-sadana-gatyāgati-paraiḥ ||55||
śrī-sarvānandasya |

tvad-bhaktaḥ saritām patim culukavat khadyotavad bhāskaram
merum paśyati loṣṭrat kim aparām bhūmeḥ patim bhṛtyavat |
cintāratna-cayam śilā-śakalavat kalpa-drumam kāṣṭhavat
saṁsāram tṛṇa-rāśivat kim aparām deham nijam bhāravat ||56||
śrī-sarvajñasya |

mīmāṁsā-rajasa malimasa-dṛśām tāvan na dhīr īśvare
garvodarka-kutarka-karkaśa-dhiyam dūre'pi vārtā hareḥ |
jānanto'pi na jānate śruti-sukham śrī-raṅgi-saṅgād ṛte
susvādum pariveṣayanty api rasam gurvī na darvī spr̥ṣet ||57||
śrī-mādhava-sarasvatī-pādānām |

jñānāvalambakāḥ kecit
kecit karmāvalambakāḥ |
vayam tu hari-dāsānām
pāda-trāṇāvalambakāḥ ||58||
kasyacit |

atha bhaktānām dainyoktiḥ

nāmāni praṇayena te sukr̥tinām tanvanti tuṅdotsavam
dhāmāni prathayanti hanta jaladaśyāmāni netrāñjanam |
sāmāni śrutiśuśkalīm muralikājātānyalamkurvate
kāmānirvṛtacetāsām api vibho nāsāpi naḥ śobhate ||59||
samāhartuḥ ||

saṁsārāmbhasi sambhṛta-bhrama-bhare gambhīra-tāpa-traya-

grāheṇābhigrhītam ugragatinā krośantam antar-bhayāt |
 dīpreṇādyā sudarśanena vibudha-klānti-cchidākāriṇā
 cintā-santati-ruddham uddhara hare mac-citta-dantīśvaram ||60||
 samāhartuḥ ||

vivṛta-vividha-bādhe bhrānti-vegād agādhe
 balavati bhava-pūre majjato me vidūre |
 aśaraṇa-gaṇa-bandho hā kṛpā-kaumudīndo
 sakṛd akṛta-vilambam dehi hastāvalambam ||61||
 samāhartuḥ |

nṛṭyan vāyu-vighūrṇitaiḥ sva-viṭapair gāyann alīnām rutair
 muñcann aśru maranda-bindubhir alaṁ romāñcavān aṅkuraiḥ |
 mākando'pi mukunda mūrcchati tava smṛtyā tu vṛndāvane
 brūhi prāṇasamāna cetasi katham nāmāpi nāyāti te ||62||
 śrī- īśvarapurīpādānām |

yā draupadī-paritrāṇe
 yā gajendrasya mokṣaṇe |
 mayy arte karuṇāmūrte
 sā tvarā kva gatā hare ||63||
 śrī- autkalasya

dīna-bandhur iti nāma te smaran
 yādavendra patito'ham utsahe |
 bhakta-vatsalatayā tvayi śrute
 māmakaṁ hṛdayam āśu kampate ||64||
 śrī-jagannāthasenasya |

stāvakās tava caturmukhādayo
 bhāvakās tu bhagavan bhavādayaḥ |
 sevakāḥ śatamukhādayaḥ surā
 vāsudeva yadi ke tadā vayam ||65||
 śrī-dhanañjayasya |

parama-kāruṇiko na bhavat-paraḥ
 parama-śocyatamo na ca mat-paraḥ |
 iti vicintya hareḥ mayi pāmāre
 yad ucitam yadunātha tad ācara ||66||
 kasyacit |

bhavodbhava-kleśa-kaśā-śatāhataḥ
 paribhramann indriya-kāpathāntare |
 niyamyatām mādharma me mano-hayas
 tvad-aṅghri-śaṅkau dṛḍha-bhakti-bandhane ||67||
 kasyacit |

na dhyāto'si na kīrtito'si na manāg ārādhito'si prabho

no janmāntara-gocare tava padāmbhoje ca bhaktiḥ kṛtā |
tenāhaṁ bahu-duḥkha-bhājanatayā prāpto daśām īdṛśīm
tvam kārūṇya-nidhe vidhehi karuṇām śrī-kṛṣṇa dīne mayi ||68||
śrī-śaṅkarasya |

śaraṇam asi hare prabho murāre
jaya madhusūdana vāsudeva viṣṇo
niravadhi-kaluṣaugha-kāriṇam mām
gati-rahitaṁ jagadīśa rakṣa rakṣa ||69||
kasyacit ||

dinādaḥ murāre niśādaḥ murāre
dinārdhe murāre niśārdhe murāre |
dinānte murāre niśānte murāre
tvam eko gatiḥ na tvam eko gatiḥ naḥ ||70||
śrī-dākṣiṇātyasya ||

ayi nanda-tanuja kiṅkaram
patitaṁ mām viṣame bhavāmbudhau
kṛpayā tava pāda-paṅkaja-
sthita-dhūli-sadṛśam vicintaya ||71||
śrī-bhagavataḥ | (CC 3.20.32)

atha bhaktānām niṣṭhā

na vyaṁ kavayo na tārkikā
na ca vedāntanitāntapāragāḥ |
na ca vādinivārakāḥ param
kapaṭābhīrakīśorakiṅkarāḥ ||72||
śrī-sārvabhauma-bhaṭṭācāryāṇām ||

parivadatu jano yathā tathā vā
nanu mukharo na vyaṁ vicārayāmaḥ
hari-rasa-madirā madātīmattā
bhūvi viluṭhāma naṭāma nirviśāma ||73||
teṣāṁ eva || (BRS 2.2.15)

nāhaṁ vipro na ca narapatir nāpi vaiśyo na śūdro
nāhaṁ varṇī na ca gṛhapatir no vanastho yatir vā |
kintu prodyan-nikhila-paramānanda-pūrṇāmṛtābdher
gopī-bhartuḥ pada-kamalayor dāsa-dāsānudāsaḥ ||74||
śrī-bhagavataḥ | (CC 2.13.80)

dhanyānām hṛdi bhāsatām giri-vara-pratyagra-kuṅjaukasām
satyānanda-rasam vikāra-vibhava-vyāvṛttam antar-mahaḥ |
asmākaṁ kila vallavī-rati-raso vṛndātavī-lālaso
gopaḥ ko'pi mahendra-nīla-ruciraś citte muhuḥ krīdatu ||75||
śrī-īśvara-purīpādānām |

rasam praśamsantu kavitā-niṣṭhā
 brahmāmṛtam veda-śiro-niviṣṭhāḥ |
 vyaṁ tu guṇjākalitāvataṁsam
 gr̥hīta-vaṁsam kam api śrayāmaḥ ||76||
 śrī-yādavendra-purīpādānām ||

dhyānātītam kim api paramam ye tu jānanti tattvam
 teṣām āstām hṛdaya-kuhare śuddha-cinmātra ātmā |
 asmākam tu prakṛti-madhuraḥ smera-vaktrāravindo
 megha-śyāmaḥ kanaka-paridhiḥ paṅkajākṣo'yam ātmā ||77||
 śrī-kavi-ratnasya || (BRS 3.2.28)

jātu prārthayate na pārthiva-padam nendre pade modate
 sandhatte na ca yoga-siddhiṣu dhiyaṁ mokṣam ca nākāṅkṣati |
 kālindī-vana-sīmani sthira-taḍin-megha-dūtau kevalam
 śuddhe brahmaṇi vallavī-bhuja-latā-baddhe mano dhāvati ||78||
 tasyaiva ||

sandhyā-vandana bhadrām astu bhavato bhoḥ snāna tubhyaṁ namo
 bho devaḥ pitarāś ca tarpaṇa-vidhau nāham kṣamaḥ kṣamyatām |
 yatra kvāpi niṣadya yādava-kulottamasya kaṁsa-dviṣaḥ
 smāram smāram agham harāmi tad alam manye kim anyena me ||79||
 śrī-mādhavendra-purī-pādānām ||

devakī-tanaya-sevakībhavan
 yo bhavāni sa bhavāni kim tataḥ |
 utpathe kvacana satpathe'pi vā
 mānasam vrajatu daiva-deṣitam ||80||
 kasyacit ||

mugdham mān nigadantu nīti-nipuṇā bhrāntam muhur vaidikāḥ
 mandam bāndhava-saṅcayā jaḍa-dhiyaṁ muktādarāḥ sodarāḥ |
 unmattam dhanino viveka-caturāḥ kāmam mahā-dāmbhikam
 moktum na kṣamate manāg api mano govinda-pāda-spr̥hām ||81||
 śrī-mādhavasya ||

śyāmam eva param rūpam
 purī madhu-purī varā |
 vayaḥ kaiśorakam dhyeyam
 ādya eva paro rasaḥ ||82||
 raghupatyupādhyāyasya | (CC 2.19.106)

purataḥ sphuratu vimuktis
 ciram iha rājyam karotu vairājyam |
 paśupāla-bālaka-pateḥ
 sevām evābhivāñchāmi ||83||
 śrī-surottamācāryasya ||

kṣauṇī-patitvam athavaikam akiñcanatvam
 nityam dadāsi bahu-mānam athāpamānam |
 vaikuṅṭha-vāsam athavā narake nivāsam
 hā vāsudeva mama nāsti gatis tvad-anyā ||84||
 śrī-garbhakavīndrasya ||

diśatu svārājyaṁ vā
 vitaratu tāpa-trayaṁ vāpi |
 sukhitaṁ duḥkhitam api mām
 na vimuñcatu keśavaḥ || 85 ||
 śrī-kavirājamiśrasya ||

atha bhaktānām sotkaṅṭhāprārthanā |

nandanandana-padāravindayoḥ
 syandamāna-makaranda-bindavaḥ |
 sindhavaḥ parama-saukhya-sampadām
 nandayantu hṛdayam mamāniśam ||86||
 śrī-karācāryāṇām |

iha vatsān samacārayad
 iha naḥ svāmī jagau vaṁśīm |
 iti sāsraṁ gadato me
 yamunātīre dinaṁ yāyāt ||87||
 śrī-raghupatiyupādhyāyasya |

anuśīlana-kuñja-vāṭikāyām
 jaghanālambita-pīta-sāṭikāyām |
 muralī-kala-kūjite ratāyām
 mama ceto'stu kadamba-devatāyām ||88||
 śrī-govindasya |

ārakta-dīrgha-nayano nayanābhirāmaḥ
 kandarpa-koṭi-lalitaṁ vapur ādadhānaḥ |
 bhūyāt sa me'dya hṛdayāmburuhādhivartī
 vṛndāṭavī-nagara-nāgara-cakravartī ||89||
 śrī-bhavanandasya |

lāvanyāmṛta-vanyā
 madhurima-laharī-parīpākaḥ |
 kāruṇyānām hṛdayam
 kapaṭa-kiśoraḥ parisphuratu ||90||
 śrī-sārvabhauma-bhaṭṭācāryāṇām |

bhavantu tatra janmāni
 yatra te muralīkalaḥ |
 karṇapeyastvam āyāti
 kim me nirvāṇavārtayā ||91||

teṣam eva |

āsvādyam pramadārada-cchadam iva śravyam navam jalpitam
 bālāyā iva dṛśyam uttama-vadhū-lāvanya-lakṣmī iva |
 prodghoṣyam cira-viprayukta-vanitā-sandeśa-vāṇīva me
 naivedyam caritam ca rūpam anīṣam śrī-kṛṣṇa nāmāstu me ||92||
 keṣāncit |

nayanam galad-aśru-dhārayā
 vadanam gadgada-ruddhayā girā |
 pulakair nicitam vapuḥ kadā
 tava nāma-grahaṇe bhaviṣyati ||93||
 śrī-bhagavataḥ | (CC 3.20.36)

na dhanam na janam na sundarim
 kavitaṁ vā jagad-īśa kāmāye
 mama janmani janmanīśvare
 bhavatād bhaktir ahaitukī tvayi ||94||
 tasyaiva | (CC 3.20.29)

govardhana-prastha-navāmbuvāhaḥ
 kalinda-kanyā-nava-nīla-padmam |
 vṛndāvanodāra-tamāla-sākhī
 tāpa-trayasyābhinavam karotu ||95||
 śrī-gauḍīyasya |

anaṅga-rasa-cāturī-capala-cāru-netrāñcalaś
 calan-makara-kuṇḍala-sphurita-kānti-gaṇḍa-sthalaḥ |
 vrajollasita-nāgarī-nikara-rāsa-lāsyotsukaḥ
 sa me sapadi mānase sphuratu ko'pi gopālakaḥ ||96||
 śrī-mādhavendra-purīpādānām |

atha bhaktānām utkaṇṭhā |

śrutayaḥ palālakaalpāḥ
 kim iha vāyam sāmpratam cinumaḥ |
 āhriyata puraiva nayanair
 ābhīribhiḥ param brahma ||97||
 śrī-raghupatiyupādhyayasya ||

kaṁ prati kathayitum īśe
 samprati ko vā pratītim āyātu
 go-pati-tanayā-kuñje
 gopa-vadhāmī-vimam brahma ||98||
 tasyaiva ||(CC 2.19.98)

jñātam kāṇa-bhujam matam paricitaivānvīkṣikī śikṣitā
 mīmāṁsā viditaiva sāṅkhya-saraṇir yoge vitīrṇā matih |

vedāntām pariśilitāḥ sarabhasam kim tu sphuran-mādhurī-
dhārā kācana nandasūnu-muralī mac-cittam ākarṣati ||99||
śrī-sārvabhauma-bhaṭṭācāryāṇām |

amarī-mukha-sīdhu-mādhurīṇām
laharī kācana cāturī kalānām |
taralīkurute mano madiyam
muralī-nāda-paramparā murāreḥ ||100||
teṣām eva |

apaharati mano me ko'py ayam kṛṣṇa-cauraḥ
praṇata-durita-coraḥ pūtanā-prāṇa-cauraḥ |
valaya-vasana-cauro bāla-gopī-janānām
nayana-hṛdaya-cauraḥ paśyatām sajjanānām ||101||
kasyacit |

alam tri-diva-vārtayā kim iti sārvabhauma-śriyā
vidūratara-vartinī bhavatu mokṣa-lakṣmīr api |
kalinda-giri-nandinī-taṭa-nikuṅja-puñjodare
mano harati kevalam nava-tamāla-nīlam mahāḥ ||102||
śrī-hari-dāsasya |

avalokitamanumoditam
āliṅgitam aṅganābhir anurāgaiḥ |
adhivṛndāvana-kuñjam
marakata-puñjam namasyāmaḥ ||103||
śrī-sarva-vidyā-vinodānām |

kadā drakṣyāmi nandasya
bālakaṁ nīpa-mālakam |
pālakaṁ sarva-sattvānām
lasat-tilaka-bhālakam ||104||
śrī-mādhavendra-purī-pādānām |

kadā vṛndārāṇye mihira-duhituḥ saṅga-māhite
muhur bhrāmaṁ bhrāmaṁ carita-laharīm gokula-pateḥ |
lapann uccair uccair nayana-payasām veṇibhir aham
kariṣye sotkaṅṭham niviḍam upasekaṁ viṭapinām ||105||
samāhartuḥ |

durārohe lakṣmīvati bhagavatīnām api padaṁ
dadhānā dhammille naṭati kaṭhine yopaniṣadām |
rutir vaṁśī-janmā dhrta-madhurimā sā madhuripor
akasmād asmākaṁ śruti-śikharam ārokṣyati ||106||
samāhartuḥ |

[atrāsīt kila nanda-sadma śakatasātrābhavad bhañjanam](#)
[bandha-cchedakaro'pi dāmabhir abhūd baddho'tra dāmodaraḥ |](#)

ittham mathurā-vṛddha-vaktra-vigalat-pīyūṣa-dhārām piban
ānandāsrudharaḥ kadā madhupurīm dhanyaś carisyāmy aham ||

(Quoted in BRS 1.3.40 – yathā padyāvalyām, but not found in this edition)

utphullatā-piñcha-manorama-śrī-r
mātuḥ stana-nyasta-mukhāravindaḥ |
sañcālayan pāda-saroruhāgram
kṛṣṇaḥ kadā yāsyati ḍṛk-patham me ||107||
kasyacit |

atha mokṣānādaraḥ |

bhaktiḥ sevā bhagavato
muktis tat-pada-laṅghanam |
ko mūḍho dāsatām prāpya
prābhavam padamicchati ||110||
śrī-śiva-mauninām |

bhava-bandha-cchide tasyai
sprḥayāmi na muktaye |
bhavān prabhur aham dāsa
iti yatra vilupyate ||111||
śrī-hanumataḥ |

hanta citrīyate mitra
smṛtvā tām mama mānasam |
vivekitno'pi ye kuryus
tṛṣṇām ātyantike laye ||112||
keṣāmcit |

kā tvam muktir upāgatāsmi bhavatī kasmād akasmād iha
śrī-kṛṣṇa-smaraṇena deva bhavatī dāsī-padam prāpitā |
dūre tiṣṭha manāg anāgasi katha kuryād anāryam mayi
tvad-gandhān nija-nāma-candana-rasālepasya lopo bhavet ||113||
kasyacit |

atha śrī-bhagavaddharmatattvam |

arceye viṣṇau śilā-dhīr guruṣu nara-matir vaiṣṇave jāti-buddhir
viṣṇor vā vaiṣṇavānām kali-mala-mathane pāda-tīrthe 'mbu-buddhiḥ |
śrī-viṣṇor nāmni mantre sakala-kaluṣa-he śabda-sāmānya-buddhir
viṣṇau sarveśvareṣe tad-itara-sama-dhīr yasya vā nārakī saḥ ||114||
śrī-dākṣiṇātyasya ||

hatyām hanti yad-aṅghri-saṅga-tulasī steyam ca toyam pador
naivedyam bahu-madya-pāna-duritam gurv-aṅganā-saṅgajam |
śrī-śādhina-matiḥ sthitir hari-janais tat-saṅgajam kilbiṣam

śālāgrāma-śilā-nṛsimha-mahimā ko'py eṣa lokottaraḥ ||115||
śrī-āgamasya | (HBV 5.446)

atha naivedyārpaṇe vijñaptiḥ |

dviḥ-straṇām bhakte mṛduni vidurānne vraja-gavām
dadhikṣere sakhyuḥ sphuṭa-cipīṭa-mṛṣṭau muraripo |
yaśodāyāḥ stanye vraja-yuvati-datte madhuni te
yathāsīd āmodas tam imam upahāre'pi kurutām ||116||
śrī-rāmānujasya |

yā prītir vidurārpīte muraripo kunty-arpīte yādṛśī
yā govardhana-mūrdhni yā ca pṛthuke stane yaśodārpīte |
bhāradvāja-samarpīte śabarikā-datte'dhare yoṣitām
yā vā te muni-bhāminī-vinihite'nne'trāpi tām arpaye ||117||
kasyacit |

kṣīre śyāmalayārpīte kamalayā viśrāṇīte phāṇīte
datte laḍḍūni bhadrāyā madhuraśe sobhābhayā lambhīte |
tuṣṭiriyā bhavatas tataḥ śataguṇām rādhā-nideśān mayā
naste'smin puratas tvam arpayā hare ramyopahāre ratim ||118||
samāhartuḥ ||

atha śrī-mathurāmahimā |

he mātur mathure tvam eva niyatām dhanyāsi bhūmī-tale
nirvyājam natayaḥ śatām savidhayas tubhyaṁ sadā santu naḥ |
hitvā hanta nitāntam adbhuta-guṇām vaikuṇṭham utkaṇṭhayā
tvayy ambhoja-vilocanaḥ sa bhagavān yenāvātīrṇo hariḥ ||119||
kasyacit |

atrāsīt kila nanda-sadma śakatasyātrābhavad bhañjanam
bandha-ccheda-karo'pi dāmabhir abhūd baddho'tra dāmodaraḥ |
ittham mathurā-vṛddha-vaktra-vigalat-piyūṣa-dhārām piban
nāndāśru-dharaḥ kadā madhu-purīm dhanyaś carīṣyāmy aham ||120||
śrī-kavi-śekharasya | (BRS 1.3.40)

yatrākhilādi-gurur ambuja-sambhavo'pi
stambātmanā janur anuspṛhayāmbabhūva |
cakradhvajāṅkuśa-lasat-pada-rāji-ramyā
sā rājate'dya mathurā hari-rāja-dhānī ||121||
kasyacit ||

bījam mukti-taror anartha-pāṭalī-nistārakam tārakam
dhāma prema-rasasya vāñchita-dhurā-sampārakam pārakam |
etad yatra nivāsinām udayate cic-chakti-vṛtti-dvayam
mathnātu vyasanāni mātḥura-purī sā vaḥ śriyam ca kriyāt ||122||
samāhartuḥ ||

uitarati mura-mardanaḥ prabhuste
na hi bhajamāna-janāya yaṁ kadāpi |
vitarasi bata bhakti-yogam etam
tava mathure mahimā girām abhūmiḥ ||123||
tasyaiva ||

śravaṇe mathurā nayane mathurā
vadane mathurā hṛdaye mathurā |
purato mathurā parato mathurā
madhurā madhurā mathurā mathurā ||124||
śrī-govinda-miśraṇām |

atha śrī-vṛndāṭavī-vandanam |

tvam bhaja hiraṇyagarbham
tvam api haraṁ tvam ca tat-param brahma |
vinihita-kṛṣṇānandām
aham tu vṛndāṭavīm vande ||125||
kasyacit |

atha śrī-nandapraṇāmah |

śrutim apare smṛtim itare
bhāratam anye bhajantu bhava-bhītāḥ
aham iha nandaṁ vande
yasyālinde param brahma ||126||
raghupatiyupādhyāyasya | (CC 2.19.96)

bandhūkāruṇa-vasanaṁ
sundara-kūrcaṁ mukunda-hṛta-nayanam |
nandaṁ tundila-vapuṣaṁ
candana-gaura-tviṣaṁ vande ||127||
samāhartuḥ |

atha śrī-yaśodāvandanam |

aṅkaga-paṅkaja-nābhām
nava-ghanābhām vicitra-ruci-sicayām |
viracita-jagat-pramodām
muhur yaśodām namasyāmi ||128||
samāhartuḥ |

atha śrī-kṛṣṇasaiśavam |

atilohita-kara-caraṇam
mañjula-gorocanā-tilakam |
haṭha-parivartita-śakaṭam

muraripum uttāna-sāyinaṁ vande ||129||
kasyacit |

ardhonmīlita-locanasya pibataḥ paryāptam ekam stanam
sadyaḥ prastuta-dugdha-digdham aparaṁ hastena sammārjataḥ |
mātrā cāṅguli-lāsitasya vadane smerāyamāne muhur
viṣṇoḥ kṣīra-kaṇoru-dhāma-dhavalā danta-dyutiḥ pātu vaḥ ||130||
śrī-maṅgalasya | (BRK 5.1736)

gopeśvarī-vadana-phūt-kṛti-lola-netraṁ
jānu-dvayena dharaṇīm anu sañcarantam |
kañcin nava-smita-sudhā-madhurādharābham
bālaṁ tamāla-dala-nīlam aham bhajāmi ||131||
śrī-raghunātha-dāsasya | (BRK 5.1738)

kvānanam kva nayanam kva nāsikā
kva śrutiḥ kva śikheti deśitaḥ |
tatra tatra nihitāṅgulī-dalo
vallavī-kulam anandayat prabhuḥ ||132||
kavi-sārvabhaumasya || (BRK 5.1740)

idānīm aṅgam akṣāli
racitaṁ cānulepanam |
idānīm eva te kṛṣṇa
dhūli-dhūsaritaṁ vapuḥ ||133||
sārvabhauma-bhaṭṭācāryāṅam | (BRK 5.1742)

pañca-varṣam atilolam aṅgane
dhāvamānam alakākulekṣaṇam |
kiñkiṇī-valaya-hāra-nūpuram
rañjitaṁ namata nanda-nandanam ||134||
āgamasya | (BRK 5.1749)

atha śaiśave tāruṇyam

adhara-madhure kaṇṭham kaṇṭhe sacāṭu dṛsau dṛśor
alikaṁ alike kṛtvā gopījanena sa-sambhramam |
śīsur iti rudan kṛṣṇo vakṣaḥ-sthale nihitaś cirān
nibhṛta-pulakaḥ smerāḥ pāyāt smarālasa-vigrahaḥ ||135||
divākarasya | (SKM 1.51.4; BRK 5.1751)

brūmas tvac-caritaṁ tavādhijanani cchadmātibālyākṛte
tvam yādr̥g giri-kandareṣu nayanānandaḥ kuraṅgī-dṛśām |
ity uktaḥ parilehana-cchalatayā nyastāṅguliḥ svānane
gopībhiḥ purataḥ punātu jagatim uttāna-supto hariḥ ||136||
vanamāliṇaḥ || (SKM 1.51.5)

vanamālini pitur aṅke

racayati bālyocitaṁ caritam |
navanava-gopa-vadhūṭi-
smita-paripāṭi parisphurati ||137||
śrī-mukunda-bhaṭṭācāryasya | (BRK 5.1752)

nītaṁ navanavanītaṁ kiyad
iti kṛṣṇao yaśodayā pṛṣṭaḥ |
iyad iti guru-jana-savidhe
vidhṛta-dhaniṣṭhā-payodharaḥ ||138||
kasyacit || (rāṅgasya) (BRK 5.1753)

kva yāsi nanu caurike pramuṣitaṁ sphuṭaṁ dṛśyate
dviṭiyam iha māmakaṁ vahasī kañcuke kandukam |
tyajeti nava-gopikā-kuca-yugaṁ nimathnan balāl
lasat-pulaka-maṇḍalo jayati gokule keśavaḥ ||139||
dīpakasya || (Spd 74, Smv; BRK 5.1754)

atha gavya-haraṇam

dūra-dṛṣṭa-nava-nīta-bhājanam
jānu-caṅkramaṇa-jāta-sambhramam |
māṭṛ-bhīti-parivartitānanam
keśavam kim api śaiśavam bhaje ||140||
kasyacit || (BRK 5.1756)

sammuṣṇan navanītam antika-maṇi-stambhe sva-bimbodgamaṁ
dṛṣṭvā mugdhatayā kumāram aparaṁ sañcintayan śaṅkayā |
man-mitraṁ hi bhavān mayātra bhavato bhāgaḥ samaḥ kalpito
mā mām sūcaya sūcayety anunayan bālo hariḥ pātu vaḥ ||141||
keśāmcit ||

dadhimathananinādaistyaktanidraḥ prabhāte
nibhṛtapadamagāram vallavīnām praviṣṭaḥ |
mukhakamalasamīrairāśu nirvāpya dīpān
kavalitanavanītaḥ pātu mām bālakṛṣṇaḥ || 142 ||
kasyacit ||

savye pāṇau niyamita-ravaṁ kiṅkiṇī-dāma dhṛtvā
kubjībhūya prapada-gatibhir manda-mandaṁ vihasya |
akṣṇor bhaṅgyā vihasita-mukhīr vārayan sammukhīnā
mātuḥ paścād aharata harir jātu haiyaṅgavīnam || 143 ||
śrī-śrīmataḥ ||

pada-nyāsān dvārāñcala-bhuvi vidhāya tri-caturān
samantād āloam nayana-yugalaṁ dikṣu vikiran |
smitaṁ bibhrad vyaktaṁ dadhi-haraṇa-līlā-caṭula-dhīḥ
saśaṅkaṁ gopīnām madhuripur agāram praviśati || 144 ||
samāhartuḥ ||

mṛdnan kṣīrādi-cauryān maṣṛṇa-surabhiṇī sṛkvaṇī pāṇi-dharṣair
 āghrāyāghrāya hastam sapadi paruṣayan kiṅkiṇī-mekhalāyām |
 vāram vāram viśāle diśi diśi vikiran locane lolatāre
 mandam mandam jananyāḥ parisaram ayate kūṭa-gopāla-bālah || 145 ||
 kasyacit ||

atha hareḥ svapnāyitam

śambho svāgatam āsyatām ita ito vāmena padmodbhava
 krauñcāre kuśalam sukham surapate vitesha no dr̥ṣyate |
 ittham svapna-gatasya kaitabha-ripoḥ śrutvā jananyā girah
 kim kim bālaka jalpasīty anucitam thūthūt-kṛtam pātu vaḥ ||146||
 mayūrasya || (SKM 1.53.1; BRK 5.1758)

dhīrā dharitri bhāva bhāram avehi śāntam
 nanv eṣa kaṁsa-hatakam vinipātayāmi |
 ity adbhuta-stimita-gopa-vadhū-śrutāni
 svapnāyitāni vasudeva-śīśor jayanti ||147||
 sudevasya || (SKM 1.53.2)

atha pitror vismāpana-śikṣaṇādi

kālindī-puline mayā na na mayā śīlopaśālye na na
 nyagrodhasya tale mayā na na mayā rādhā-pituḥ prāṅgane |
 dr̥ṣṭaḥ kṛṣṇa itirite saniyamam gopair yaśodā-pater
 vismerasya puro hasan nija-grhān niryan hariḥ pātu vaḥ ||148||
 umāpatidharasya || (SKM 1.52.4)

vatsa sthavara-kandareṣu vicaran dūra-pracāre gavām
 himsrān vīkṣya puraḥ purāṇa-puruṣam nārāyaṇam dhyāsyasi |
 ity uktasya yaśodayā murāripor avyāj jaganti sphurad-
 bimboṣṭha-dvaya-gāḍha-pīdana-vaśād avyakta-bhāvam smitam ||149||
 abhinandasya || (SKM 1.52.1)

rāmo nāma babhūva hum tad abalā sīteti hum tām pitur
 vācā pañcavaṭī-vane nivasatas tasyāharad rāvaṇaḥ |
 kṛṣṇasyeti purātānīm nija-kathām ākarṇya mātṛeritām
 saumitre kva dhanur dhanur dhanur iti vyagrā girah pāntu vaḥ ||150||
 kasyacit | (RSAK; KK 2.72; BRK 5.1760)

śyāmocandrā svapiti na śīśo naiti mām amba nidrā
 nidrāhetoḥ śṛṇu kathām kām apūrvām kuruṣva |
 vyaktaḥ stambhān naraharir abhūd dānavam dārayiṣyann
 ity uktasya smitam udayate devakī-nandanasya ||151||
 sarvānandasya | (SRK 123; SKM 1.52.2; śātānandasya; BRK 5.1761)

atha gorakṣādililā

devas tvām eka-jaṅghāvalayita-guḍī-mūrdhni vinyasta-bāhu-
rgāyan goyuddhagītir uparacita-śiraḥśekharaḥ pragraheṇa |
darpa-sphūrjan mahokṣa-dvaya-samara-kalā-baddha-dīrghānubandhaḥ
krīḍā-gopāla-mūrtir muraripur avatād ātta-gorakṣa-lilaḥ ||152||
yogeśvarasya | (SKM 1.58.3)

yāvad gopā madhura-muralī-nāda-mattā mukundaṁ
manda-spandair ahaha sakalair locanair āpibanti |
gāvas tāvan maṣṇa-yavasa-grāsa-lubdhā vidūraṁ
yātā govardhana-giri-darī-droṇikābhyantareṣu ||153||
śrī-keśava-cchatrīṇaḥ |

atha gopīnām premoṭkarṣaḥ |

dhairyam nāma-parigrahe'pi jaghane yady amśukālambanam
gopīnām ca vivecanam nidhuvanārambhe raho-mārṅgaṇam |
sādhvī-sac-caritam vilāsa-viratau patyur grhānveṣaṇam
tat tad raurava-rakṣaṇam muraripur vaṁśī-ravāpekṣaṇam ||154||
sarva-vidyāvinodānām |

vilokya kṛṣṇam vraja-vāma-netrāḥ
sarvendriyāṇām nayanatvam eva |
ākarma tad-veṇu-nināda-bhaṅgīm
aicchan punas tāḥ śravaṇatvam eva ||155||
kasyacit |

atha gopībhiḥ saha līlā

kālindī-jala-keli-lola-taruṇīr āvīta-cīnāmśukā
nirgatyāṅga-jalāni sārītavatīr ālokya sarvā dīśaḥ |
tīropānta-milan-nikuṅja-bhavane gūḍham cirāt paśyataḥ
śaureḥ sambhramayann imā vijayate sākūta-veṇur dhvaniḥ ||156||
puruṣottamadevasya |

tāsu kṛṣṇasya bhāvah |

svedāplāvita-pāṇi-padma-mukula-prakrānta-kampodayād
visrastām avijānato muralikām pādāravindopari |
līlā-vellita-vallavī-kavalita-svāntasya vṛndāvane
jīyāt kamsaripos tribhaṅga-vapuṣaḥ śūnyodayaḥ phūtkṛtīḥ ||157||
cirañjīvasya |

śrī-kṛṣṇasya prathama-darśane rādhā-praśnaḥ

bhrūvalli-tāṇḍava-kalā-madhurānana-śrī-ḥ
kaṅkelli-koraka-karambita-karma-pūraḥ |

ko'yaṁ navīna-nikaṣopala-tulya-veṣo
vaṁśīraveṇa sakhi mām avasīkaroti ||158||
kasyacit | (BRS 3.5.20)

indīvarodara-sahodara-medura-śrī-r
vāso dravat-kanaka-vṛnda-nibhaṁ dadhānaḥ |
āmukta-mauktika-manohara-hāra-vakṣāḥ
ko'yaṁ yuvā jagad-anaṅga-mayaṁ karoti ||159||
sarva-vidyā-vinodānām || (UN 15.7)

sakhyā uttaram

asti ko'pi timira-stanandhayaḥ
kiñcid añcita-padaṁ sa gāyati |
yan manāg api nīsamya kā vadhūr
nāvadhūta-hṛdayopajāyate || 160 ||
kasyacit |

śrī-rādhāyāḥ pūrva-rāgaḥ

manogatām manmatha-bāṇa-bādhām
āvedayantīva tanor vikāraiḥ |
dīnānā vācam uvāca rādhā
tadā tadālī-jana-sammukhe sā ||161||
śrī-puruṣottama-devasya |

yadavadhi yāmuna-kuñje
ghana-rucir avalokitaḥ ko'pi |
nalinī-dala iva salilām
tadavadhi taralāyate ||162||
kavicandrasya ||

akasmād ekasmin pathi sakhi mayā yāmuna-taṭam
vrajantya dṛṣṭo yo nava-jaladhara-śyāmala-tanuḥ |
sa dṛg-bhaṅgyā kiṁ vākuruta na hi jāne tata idaṁ
mano me vyāloḥam kvacana gṛhakṛtyo na lagate ||163||
jayantasya | (Bhakti-rasāyana; BRS 3.5.27)

puro nīla-jyotsnā tad anu mṛganābhī-parimalas
tato līlā-veṇu-kvaṇitam anu kāñcī-kala-ravaḥ |
tato vidyud-vallī-valayita-camatkāra-laharī-
taraṅgāl lāvaṇyaṁ tad anu saha-jānanda udagāt ||164||
kasyacit |

adya sundari kalinda-nandinī-
tīra-kuñja-bhuvi keli-lampataḥ |
vādayan muralikām muhur muhur
mādhavo harati māmakaṁ manaḥ ||165||

kasyacit | (similar Premāmṛta 4.13)

yadavadhi yamunāyās tīra-vānīra-kuñje
 muraripu-pada-līlā locanābhyām aloki |
 tadavadhi mama cittam kutracit kārya-mātre
 na hi lagati muhūrtaṁ kiṁ vidheyam na jāne ||166||
 kavicandrasya |

yadavadhi yadunandanānanenduḥ
 sahadari locana-gocarībabhūva |
 tadavadhi malayānīle'nale vā
 sahaja-vicāra-parāṅmukhaṁ mano me ||167||
 sañjaya-kaviśekharasya |

asamañjasam asamañjasam
 asamañjasam etad āpatitam |
 vallava-kumāra-buddhyā
 hari hari harir īkṣitaḥ kutukāt ||168||
 śaraṇasya ||

śuṣyati mukham ūru-yugaṁ puṣyati
 jaḍatām pravepate hr̥dayam |
 svidyati kapolapālī sakhi
 vanamālī kim āloki ||169||
 mukunda-bhaṭṭācāryasya |

upari tamāla-taroḥ sakhi
 pariṇata-śarad-indu-maṇḍalaḥ ko'pi |
 tatra ca muralī-khuralī
 kula-maryādām adho nayati ||170||
 sañjaya-kaviśekharasya |

hanta kāntam api taṁ didṛkṣate
 mānasam mama na sādhu yat-kṛte |
 indur indumukhi manda-mārutaś
 candanam ca vitanoti vedanām ||171||
 kasyacit |

guru-jana-gaṅjanam ayaśo
 gr̥hapatīcaritam ca dāruṇam kim api |
 vismārayati samastam
 śiva śiva muralī murārāteḥ || 172 ||
 sarva-vidyā-vinodānām | (BRS 3.5.12)

draviṇam bhavanam apatyam tāvan
 mitram tathābhijātyam ca |
 upayamunam vanamālī
 yāvan netre na nartayati ||173||

teṣām eva

trpyantu me chidram avāpya śatravaḥ
karotu me śāsti-bharam grheśvaraḥ |
maṇis tu vakṣoruha-madhya-bhūṣaṇam
mamāstu vṛndāvana-kṛṣṇa-candramā || 174 || kasyacit |

svāmī nihantu vihasantu puraḥ sapatnyo
bhartur bhajantu guravaḥ pitaraś ca lajjām |
etāvata yadi kalaṅki kulam tathāstu
rāmānuje mama tanotu mano'nurāgam ||175|| kasyacit |

svāmī kupyati kupyatām parijanā nindanti nindantu mām,
anyat kiṁ prathatām ayam ca jagati prauḍho mamopadravaḥ |
āśāyam punar etad eva yad idam cakṣuś ciram vardhatām
yenedam pariṇiyate muraripoḥ saundarya-sāram vapuḥ ||176 ||
puṣkarākṣasya |

kiṁ durmilena mama dūti manorathena
tāvanti hanta sukṛtāni kayā kṛtāni |
etāvad eva mama janma-phalam murārir
yan netrayoḥ pathi bibharti gatāgatāni ||177||
kasyacit ||

sakhi mama niyati-hatāyās
tad-darśana-bhāgyam astu vā mā vā |
punar api sa veṇu-nādo
yadi karṇapathe patet tad evālam ||178||
kasyacit |

tārābhisāraka caturtha-niśā-śaśāṅka
kāmāmbu-rāśi-parivardhana deva tubhyam |
argho namo bhavatu me saha tena yūnā
mithyāpavāda-vacasāpy abhimāna-siddhiḥ ||179||
kasyacit | (UN 14.128)

athānya-catura-sakhī-vitarkaḥ

siddhāntayati na kiṅcid
bhramayati dṛśām eva kevalam rādhā |
tad avagatam sakhi lagnam
kadamba-taru-devatāmarutā ||180||
rāṅgasya |

atha rādhām prati praśnaḥ |

kāmam vapuḥ pulakitam nayane dhṛtāsre
vācaḥ sagadgadapadāḥ sakhi kampi vakṣaḥ |

jñātām Mukunda-muralī-rava-mādhurī te
cetaḥ sudhāmśu-vadane taralīkaroti ||181||
tasyaiva | (BRS 3.5.15)

gataṁ kula-vadhū-vrataṁ viditam eva tat-tad-vacas
tathāpi taralāśaye na vimatāsi ko durgrahaḥ |
karomi sakhi kiṁ śrute danuja-vairi-vaṁśī-rave
manāg api mano na me sumukhi dhairyam ālambate ||182||
kasyacit |

āstām tāvad akīrtir me
tvayā tathyam tu kathyatām |
cittam katham ivāsīt te
harir vaṁśī-rava-śrutau ||183||
kasyacit |

satyam jalpasi duḥsahāḥ khala-giraḥ satyam kulaṁ nirmalam
satyam niṣkaruṇo'py ayam saharah satyam sudūre sarit |
tat sarvaṁ sakhi vismarāmi jhaṭiti śrotrātithir jāyate
ced unmāda-mukunda-mañju-muralī-nisvāna-rāgodgatiḥ || 184 ||
govinda-bhaṭṭasya |

atha rādhām prati sakhī-narmāśvāsaḥ |

niśā jalada-saṅkulā timira-garbha-līnam jagad-
dvayas tava navam navam vapur apūrva-līlāmayam |
alam sumukhi nidrayā vraja gr̥he'pi naktam carī
kadamba-vana-devatā nava-tamāla-nīla-dyutiḥ ||185||
sarvavidyāvinodānām |

kṛṣṇam prati rādhānurāga-kathanam |

tvām añjanīyati phalāsu vilokayantī
tvām śṛṅvatī kuvalayīyati karṇapūram |
tvām pūrṇimā-vidhu-mukhī hṛdi bhāvayantī
vakṣonilīna-nava-nīlamanim karoti ||186||
kasyacit | (MSN 5.12)

gr̥hītam tāmbūlam parijana-vacobhir na sumukhī
smaraty antaḥśūnyā murahara gatāyām api niśi |
tatevāste hastaḥ kalita-phaṇi-vallī-kisalayas
tathavāsyam tasyāḥ kramuka-phala-phālī-paricitam ||187||
hariharasya | (UN 13.59)

prema-pāvaka-līḍhāngī
rādhā tava jagat-pate |
śayyāyāḥ skhalitā bhūmau
punas tām gantum akṣamā ||188||

murahara sāhasa-garimā
 katham iva vācyah kuraṅga-śāvākṣyah |
 khedārṇava-patitāpi
 prema-madhurām te na sā tyajati ||189||
 kavicandrasyemau | (UN 8.100)

gāyati gīte śaṁsati vaṁśe
 vādayati sā vipaṅcīṣu
 pāṭhayati pañjara-śukam tava
 sandeśākṣaram rādhā ||190||
 govardhanācāryasya | (Ārya-śataka 211/265)

rādhām prati kṛṣṇānurāga-kathanam

kelikalāsu kuśalā nagare murārer
 ābhīra-nīraja-dṛśah kati vā na santi |
 rādhe tvayā mahad akāri tapo yad eṣa
 dāmodaras tvayi param paramānurāgaḥ ||191||
 kasyacit || (UN 8.101)

vatsān na cārayati vādayate na veṇum
 āmodate na yamunā-vana-mārutena |
 kuñje nilīya śithilam valitottamāṅgam
 antas tvayā śvasiti sundari nanda-sūnuḥ ||192||
 daityāri-panḍitasya ||

sarvādhikah sakala-keli-kalā-vidagdhaḥ
 snigdhaḥ sa eṣa mura-śatrur anargha-rūpaḥ |
 tvām yācate yadi bhaja vraja-nāgari tvām
 sādhyam kim anyad adhikam bhuvane bhavatyāḥ ||193|| rāṅgasya ||

atha rādhābhisārah |

mandam nidhehi caraṇau paridhehi nilam
 vāsaḥ pidhehi valayāvalim añcalena |
 mā jalpa sāhasini śārada-candra-kānti-
 dantāmśavas tava tamāmsi samāpayanti || 194 ||
 ṣaṅmāsikasya || (SKM 2.61.2 nālasya, Spd 3620, Smv 71.8 hariharasya)

kim uttīrṇah panthāḥ kupita-bhujagī-bhoga-viṣamo
 viṣoḍhā bhūyasyah kim iti kulapālī-kaṭu-giraḥ |
 iti smāram smāram daradalita-śīta-dyuti-rucau
 sarojākṣī ṣoṇam diśi nayana-koṇam vikirati ||195||
 sarvavidyāvinodānām ||

citrotkīrṇād api viṣadharād bhītibhājo rajanyām

kiṁ vā brūmas tvad-abhisaraṇe sāhasaṁ mādhavāsyāḥ |
dhvānte yāntyā yad atinibhṛtaṁ rādhayātma-prakāśa-
trāsāt pāṇiḥ pathi phaṇi-phaṇāratna-rodhī vyadhāyī ||196||
kasyacit || (Spd 3494 hariharasya)

rādhām prati sakhī-vākyam

manmathonmathitam acyutaṁ prati
brūhi kiñcana samullasat-smitam |
kiṁ ca siñca mṛga-śāva-locane
locaneṅgita-sudhaugha-nirjharaiḥ ||197||
kasyacit ||

govinde svayam akaroḥ sarojanetre
premāndhā varavapur arpaṇaṁ sakhi |
kārpaṇyaṁ na kuru darāvaloka-dāne
vikṛite kariṇi kim añkuṣe vivādaḥ ||198||
kasyacit | (BRS 2.4.114, Bhaktirasāyana; DKK; MSN 5.15)

atha krīḍā |

paramānurāga-parayātha rādhayā
parirambha-kauśala-vikāśi-bhāvayā |
sa tayā saha smara-sabhājanotsavaṁ
niravāhayac chikhi-śikhaṇḍa-śekharaḥ ||199||
kavirāja-miśrasya | (BRS 3.5.35)

asmin kuñje vināpi pracalati pavanaṁ vartate ko'pi nūnaṁ
paśyāmaḥ kiṁ na gatvety anusarati gaṇe bhīta-bhīte'rbhakāṇāṁ |
tasmin rādhāsakho vaḥ sukhayatu vilasan krīḍayā kaitābhārīr
vyātanvāno mṛgāri-pravala-ghuraghurārāva-raudroccanādān || 200 ||
kasyacit || (Spd 116)

atha krīḍānantaraṁ tatra jānatīnām sakhīnām narmoktiḥ

iha nicula-nikuñje madhya-madhyāsya rantur
vijanam ajani śayyā kasya bāla-pravālaiḥ |
iti nigadati vṛnde yoṣitām pāntu yuṣmān
smita-śavalita-rādhā-mādhavālokitāni || 201 ||
rūpa-devasya || (SKM 1.55.1)

atha mugdha-bāla-vākyam

kṛṣṇa tvad-vanamālayā saha kṛtaṁ kenāpi kuñjāntare
gopī-kuntala-barha-dāma tad idaṁ prāptaṁ mayā gṛhyatām |
itthaṁ dugdha-mukhena gopa-śīsunākhyāne trapānamrayo
rādhā-mādhavayor jayanti balita-smerālasā dṛṣṭayaḥ ||202||
lakṣmaṇa-sena-devasya || (SKM 1.55.2)

atha rādhayā saha dināntare kelih̄ tatra sakhī-vākyam

adhunā dadhi-manthanānubandham
 kuruṣe kim guru-vibhramālasāṅgi |
 kalasa-stani lālasīti kuñje
 muralī-komala-kākalī murāreḥ ||203||
 samāhartuḥ ||

atha tasyāḥ sākūta-vākyam |

śvaśrūr iṅgita-daivatam nayanayor ihāliho yātarah̄
 svāmī niḥśvasite`py asūyati manojighrah̄ sapatnī-janaḥ |
 tad-dūrād ayam añjaliḥ kim adhunā dr̄gbhaṅgi-bhāvena te
 vaidagdhī-vividha-prabandha-rasika vyartho`yam atra śramah̄ ||204||
 kasyacit ||

saṅketikṛta-kokilādi-ninadam̄ kaṁsa-dviṣaḥ kurvato
 dvāronmocana-lola-saṅkha-valaya-kvāṇam̄ muhuḥ śṛṇvataḥ |
 keyam̄ keyam̄ iti pragalbha-jaratī-vākyena dūnātmano
 rādhā-prāṅgaṇa-koṇa-koli-viṭapi-kroḍe gatā śarvarī ||205||
 harasya | (SKM 1.55.5 ācārya gopikasya; BRK 5.1159)

āhūtādyā mayotsave niśi gṛham̄ sūnyam̄ vimucyāgatā
 kṣīvaḥ preṣyajanaḥ katham̄ kulavadhūr ekākinī yāsyati |
 vatsa tvam̄ tad imām̄ nayālayam̄ iti śrutvā yaśodā-giro
 rādhā-mādhavayor jayanti madhura-smerālasā dr̄ṣṭayaḥ ||206||
 śrī-mat-keśava-sena-devasya || (SKM 1.54.5)

gacchāmy acyuta darśanena bhavataḥ kim̄ tṛptir utpadyate
 kim̄ tv evam̄ vijana-sthayor hata-janaḥ sambhāvayaty anyathā |
 ity āmantraṇa-bhaṅgi-sūcita-vṛthāvasthāna-khedāsalām̄
 āśliṣyan pulakotkarāñcita-tanur gopīm̄ hariḥ pātu vaḥ ||207||
 kasyacit dākṣiṇātyasya | (Nāṭaka-candrikā 624 (260); RASK)

atha sakhī-narma |

sakhi pulakinī sakampā
 bahiḥ-sthalītas tvam̄ ālayam̄ prāptā |
 vikṣobhitāsi nūnam̄
 kṛṣṇa-bhujāṅgena kalyāṇi ||208||
 samāhartuḥ ||

atha punar anyedyur abhisārikā tatra sakhī-vākyam |

aklānta-dyutibhir vasanta-kusumair uttam̄sayan kuntalā-
 nantaḥ khelati khañjarīṭa-nayane kuñjeṣu kuñjekṣaṇaḥ |
 asmān mandira-karmatas tava karau nādyāpi viśrāmyataḥ

kiṃ brūmo rasaikāgraṇīr asi ghaṭī neyaṃ vilamba-kṣamā ||209 ||
tasyaiva | (MSN 5.16)

parīkṣaṇa-kāriṇīm sakhīm prati rādhā-vākyam |

lajjaivodghaṭitā kim atra kulśodbaddhā kapāṭa-sṭhitir
maryādaiva vilaṅghitā pathi punaḥ keyaṃ kalindātmaajā |
ākṣiptā khala-drṣṭir eva sahasā vyālāvalī kīdrśī
prāṇā eva samarpitāḥ sakhi ciraṃ tasmai kim eṣā tanuḥ ||210||
kasyacit |

dvitraiḥ keli-saroruham tri-caturair dhammilla-mallī-srajam
kaṅṭhān mauktika-mālikām tad anu ca tyaktvā padaiḥ pañcamaiḥ |
krṣṇa-prema-vighūrṇitāntaratayā dūrābhisārāturā
tanvaṅgī nirupāyam adhvani param śreṇībharām nindati || 211 ||
kasyacit | (UN 13.19)

atha vāsaka-sajjā |

talpam kalpaya dūti pallava-kuler antarlatā-maṇḍape
nirbandham mama puṣpa-maṇḍana-vidhau nādyāpi kiṃ muñcati |
paśya krīdad-amandam andha-tamasam vṛndātavīm tastare
tad gopendra-kumāram atra milita-prāyam manaḥ śaṅkate ||212||
śrī-raghunāthasya ||

athotkaṅṭhitā |

sakhi sa vijito vīṇā-vādyaiḥ kayāpy apara-striyā
paṇitam abhavat tābhyām tava kṣapā-lalitam dhruvam |
katham itarathā śephālīṣu skhalat-kusumāsv api
prasarati nabho-madhye'pindau priyeṇa vilambyae ||213||
kasyacit | (SKM 2.39.3 rudraṣasya; Daśarūpaka 2.23; ST 1.78ad)

aratir iyam upaiti mām na nidrā
gaṇayati tasya guṇān mano na doṣān |
viramati rajanī na saṅgam āsā
vrajati tanus tanutām na cānurāgaḥ ||214||
kaṅkasya || (SKM 2.37.5 pravaraśenasya, Spd 3427 bilhaṇasya, Srk 723)

atha vipralabdhā |

uttiṣṭha dūti yāmo yāmo
yātas tathāpi nāyātaḥ |
yā'taḥ param api jīvej
jīvitanātho bhavet tasyāḥ ||215 ||
tasyaiva | (SD 3.83, Daś 2.26f)

atha khaṇḍitā |

lākṣā-lakṣma-lalāṭa-paṭṭam abhitaḥ keyūra-mudrā gale
vaktre kajjala-kālimā nayanayors tāmbūla-rāgo ghanah |
dṛṣṭā kopa-vidhāyi maṇḍanam idam prātaś ciram preyaso
lilā-tāmarasodare mṛgadṛśaḥ śvāsāḥ samāptim gatāḥ ||216||
autkalasya || (Amaru 71/60; SKM 2.24.4; Spd 3740, Sbhv 2215; Smv 82.17;
Daśarūpaka 2.6)

tasyā vākyam

kṛtam mithyā-jalpair virama viditam kāmuka cirāt
priyām tām evocair abhisara yadiyair nakha-padaih |
vilāsaś ca prāptam tava hṛdi padaṁ raga-bahulair
mayā kim te kṛtyam dhruvam akuṭilācāra-parayā ||217||
rudraṭasya || (ST 1.80; Smv 58.8)

sārdham manoratha-śataś tava dhūrta kāntā
saiva sthitā manasi kṛtrima-bhāva-ramyā |
asmākam asti na hi kaścid ihāvakāśas
tasmāt kṛtam caraṇa-pāta-vidambanābhiḥ ||218||
tasyaiva || (ST 1.41d; SKM 2.23.2; Spd 3563; Smv 57.16)

analaṅkṛto'pi mādḥava
harasi mano me sadā prasabham |
kim nālaṅkṛtas tvam
samprati nakha-kṣataś tasyāḥ ||219||
viśvanāthasya | (SD 3.63)

khaṇḍanāpta-nirvedāyās tasyā vākyam |

vaytītāḥ prārambhāḥ praṇaya-bahumāno vigalito
durāśā yātā me pariṇatir iyaṁ prāṇitum api |
yatheṣṭham ceṣṭantām virahi-vadha-vihyāta-yaśaso
vibhāvā mayy ete pika-madhu-sudhāmśu-prabhṛtayaḥ ||220||
puruṣottamadevasya ||

mā muñca pañcaśara pañcaśarīm śarīre
mā siñca sāndra-makaranda-rasena vāyo |
aṅgāni tat-praṇaya-bhaṅga-vigarhitāni
nālambitum katham api kṣamate'dya jīvaḥ ||221 ||
tasyaiva | (BRS 3.5.17)

punaḥ sāyam āyāti mādḥave

kañcana vañcana-cature
prapañcaya tvam murāntake mānam |
bahu-vallabhe hi puruṣe
dākṣiṇyam duḥkham udvahati ||222||

samāhartuḥ || (UN 8.33)

atha mānini

bhavatu viditam chadmālāpair alam priya gamyatām
tanur api na te doṣo'smākaṁ vidhis tu parānmukhaḥ |
tava yathā tathābhūtaṁ prema prapannam imāṁ daśāṁ
prakṛti-capale kā naḥ pīḍā gate hata-jīvite || 223 ||
amaroḥ || (Amaru 28/30; SKM 2.47.3)

kas tvaṁ tāsu yadṛcchayā kitava yās tiṣṭhanti gopāṅganāḥ
premāṅgaṁ na vidanti yās tava hare kim tāsu te kaitavam |
eṣā hanta hatāśayā yad abhavam tvayy ekatānā param
tenāsyāḥ praṇayo'dhunā khalu mama prāṇaiḥ samaṁ yāsyati || 224 ||
puruṣottamadevasya |

niṣkrāmati kṛṣṇe sakhī-vākyam

sāci-kandharam amuṁ kim iḁṣase
yātu yātu sakhi pūtanārdanaḥ |
vāmarīticaturāṁ hi pāmrīm
sevatām parama-devatām iva || 225 ||
samāhartuḥ |

kṛṣṇa-dūti-vākyam

premāvagāhana-kṛte mānaṁ mā kuru cirāya karabhoru |
nākarṇi kim nu mugdhe jātaṁ pīyūṣa-manthane garalam ||226||
vidhumukhi vimukhībhāvaṁ bhāvini mad-bhāṣaṇe mā gāḥ |
mūḍhe nigama-nigūḍhaḥ katipaya-kalyāṇato milati ||227||
rāṅgasyaitau ||

dūtiṁ prati rādhā-vākyam

alam alam aghṛṇasya tasya nāmnā
punar api saiva katha gataḥ sa kālah |
kathaya kathaya vā tathāpi dūti
prativacanāṁ dviṣato'pi mānanīyam ||228||
aṅgadasya || (Sbhv 1418; Spd 3513; Smv 47.3)

atha kalahāntaritā |

tām prati dakṣiṇa-sakhī-vākyam

anālocya premṇaḥ pariṇatim anāḍṛtya suhr̥das
tvayākāṇḍe mānaḥ kim iti sarale preyasi kṛtaḥ |
samākṛṣṭā hy ete viraha-dahanodbhāsura-śikhāḥ
sva-hastenāṅgārās tad alam adhunāraṇya-ruditaiḥ ||229||

amaroḥ || (Amaru 112/80; Sbhv 1170; SKM 2.42.1, Smv 56.9, Srk 659
Vikaṭanitambā)

atha karkaśa-sakhī-vākyam

māna-bandham abhitaḥ ślathayanti
gauravaṁ na khalu hāraya gauri |
ārjavaṁ na bhajate danujārī
vañcake saralatā na hi sādhvī || 230 ||
samāhartuḥ ||

tām prati rādhā-vākyam

bhrū-bhaṅgo guṇitaś ciraṁ nayanayor abhyastam āmīlanam
roddhum śikṣitam ādareṇa hasitam maune'bhiyogaḥ kṛtaḥ |
dhairyam kartum api sthīrīkṛtam idam cetaḥ kathañcin mayā
baddho māna-parigrahe parikaraḥ siddhis tu daive sthitā || 231 ||
amaroḥ ||(Amaru 118/97)

jānāmi maunam alasāṅgi vaco-vibhaṅgīr
bhaṅgī-śataṁ nayanayor api cāturīm ca |
ābhīra-nandana-mukhāmbuja-saṅga-śamsī
vañśiravo yadi na mām avaśīkaroti ||232|| kasyacit ||

satyam śṛṇomi sakhi nitya-nava-priyo'sau
gopas tathāpi hṛdayam madano dunoti |
yuktyā kathañcana samam gamite'pi tasmin
mām tasya kāla-muralī kavalīkaroti ||233||
śrī-mat-prabhūnām |

na jāne sammukhāyāte
priyāṇi vadati priye |
prayānti mama gātrāṇi
śrotratām kim u netratām ||234||
kasyacit || (Amaru 63/64)

murāriṁ paśyantyāḥ sakhi sakalam aṅgam na nayanam
kṛtam yac chṛṇvantyāḥ hari-guṇa-gaṇam śrotra-nicitam |
samam tenālāpaṁ sapadi racayantyā mukham ayam
vidhātur naivāyam ghaṭan-paripātī-madhurimā ||235||
saraṇasya |

atha sakhyāḥ sābhyusūyā-vākyam |

tvam asi viśuddhā sarale
muralī-vaktras tridhā vakraḥ |
bhaṅgurayā khalu sulabhaa
tad uraḥ sakhi vejayanty eva || 236 ||

samāhartuḥ |

atha kṣubhita-rādhikoktiḥ |

niḥśvāsā vadanam dahanti hr̥dayam nirmūlam unmathyate
nidrā neti na dṛśyate priyamukham rātrindivam rudyate |
aṅgam śoṣam upaiti pāda-patitaḥ preyāms tathopekṣitaḥ
sakhyaḥ kaṁ guṇam ākalayya dayite mānam vayam kārītāḥ ||237||
amaroḥ | (Amaru 98/92; SKM 2.41.2)

mānaja-virahena dhyāyantīm tām prati kasyāścid vākyam |

āhāre viratiḥ samasta-viṣaya-grāme nivṛttiḥ parā
nāsāgre nayanam yad etad aparam yac caikatānam manaḥ |
maunam cedam idam ca sūnyam akhilaṁ yad viśvam ābhāti te
tad brūyāḥ sakhi yoginī kim asi bhoḥ kim viyoginy api ||238||
(SKM 2.25.2, Srk 703 Rajasekhara, UN 13.75)

tām prati rādhā-vākyam |

saṅgama-viraha-vikalpe
varam iha viraho na tu saṅgamas tasya |
ekaḥ sa eva saṅge
tribhuvanam api tanmayam virahe ||239||
kasyacit | (SKM 2.99.4)

atha kṛṣṇa-virahaḥ |

sañjāte virahe kayāpi hr̥daye sandānite cintayā
kālindī-tata-vetasī-vana-ghana-cchāyā-niṣaṅnātmanaḥ |
pāyāsuḥ kalakaṅṭha-kūjita-kalā gopasya kaṁsa-dviṣo
jihvā-varjita-tālu-mūrcchita-marud-visphāritā gītayaḥ ||240||
kasyacit || (SKM 1.58.1)

atha rādhā-prasādanam |

śiraś chāyām kṛṣṇaḥ svayam akṛta rādhā-caraṇayor
bhujāvallī-cchāyām iyam api tadīya-pratikṛtau |
iti krīḍā-kope nibhṛtam ubhayor apy anunaya-
prasādu jīyās tām api guru-samakṣam sthitavatoḥ ||241||
harasya |

kṛṣṇam prati rādhā-sakhī-vākyam |

sā sarvathaiva raktā rāgam
guñjeva na tu mukhe vahati |
vacana-ṭaṭos tava rāgaḥ
kevalam āsye śukasyeva ||242||

govardhanācāryasya | (Aryas 649/703)

subhaga bhavatā hṛdye tasyā jvalat-smara-pāvake'py
abhiniveśatā premādhikyam cirāt prakatīkṛtam |
tava tu hṛdaye śīte'py evam sadaiva sukhāptaye
mama saharī sā niḥsnehā manāg api na sthitā ||243||
rudrasya | (Śṛṅgāra-tilaka 2.108)

atha dināntara-vārtā |

āgatya praṇipāta-sāntvita-sakhī-dattāntaram sāgasi
svairam kurvati talpa-pārśva-nibhr̥te dhūrte'nga-samvāhanam |
jñātvā sparśa-vaśāt tayā kila sakhī-bhr̥nty eva vakṣaḥ śanaiḥ
khinnāsīty abhidhāya mīlita-dṛśā sānandam āropitaḥ ||244||
kasyacit | (Spd 3576; Sbhv 2083; Smv 58.5)

vastutas tu guru-bhītayā tayā
vyañjite kapaṭamāna-kuṭmale |
peśala-priya-sakhī-dṛśā harir
bodhitas taṭa-latā-gr̥ham yayau ||245||

mādhavo madhura-mādhavī-latā-
maṇḍape paṭu-ṛaṭan-madhuvrate |
samjagau śravaṇa-cāru gopikā-
māna-mīna-vaśīṣena veṇunā ||246||
kayościd imau | (UN 10.64, RSAK 1.100f)

puṣpa-cchalena kṛṣṇam anveṣayantīm rādhām prati kasyāścid ukṭiḥ |

panthāḥ kṣemamayo'stu te parihara pratyūha-sambhāvanām
etan-mātram adhāri sundari mayā netra-praṇālī-pathe |
nīre nīla-sarojam ujvala-guṇam tīre tamālālaṅkāraḥ
kuñje ko'pi kalinda-śaila-duhituḥ puṁskokilah khelati ||247||
sarva-vidyāvinodānām |

tatra yamunā-tīre gatayā rādhayā saha samkathā |

kā tvam mādhava-dūtikā vadasi kim mānam jahīti priye
dhūrtaḥ so'nyamanā manāg api sakhi tvayy ādaram nojjhati |
ity anyonya-kathā-rasaiḥ pramuditām rādhām sakhī-veśavān
nītvā kuñja-gr̥ham prakāśitatanuḥ smero hariḥ pātu vaḥ ||248||
vāsavasya ||

vasantaḥ sannaddho vipinam ajanam tvam ca taruṇī
sphurat-kāmaveśe vayasi vayam apy āhita-padāḥ |
vraja tvam vā rādhē kṣaṇam atha vilambasva yadi vā
sphuṭam jātas tāvac catura-vacanānām avasaraḥ ||249|| kasyacit ||

tatra rādhā-vākyam

svāmī mugdhataro vanam̐ ghanam̐ idam̐ bālāham̐ ekākinī
 kṣauṇīm̐ āvṛṇute tamāla-malina-cchāyā-tamaḥ-santatiḥ |
 tan me sundara kṛṣṇa muñca sahasā vartmeti rādhā-giraḥ
 śrutvā tām̐ parirabhya manmatha-kalāsakto hariḥ pātu vaḥ || 250 ||
 kasyacit ||

atha svādhīna-bhartṛkā |

makarī-viracana-bhaṅgyā
 rādhā-kuca-kalasa-mardana-vyasanī |
 r̥jum̐ api rekhām̐ lumpan
 vallava-veśo harir̥ jayati ||251||
 kasyacit || (Spd 77 hariharasya)

krīḍānantaram̐ kṛṣṇasya svapnāyitam |

ete lakṣmaṇa jānakī-virahiṇam̐ mām̐ khedayanty ambudā
 marmāñiva ca ghaṭṭayanty alam̐ amī krūrāḥ kadambānilāḥ |
 ittham̐ vyāhṛta-pūrva-janma-viraho yo rādhayā vīkṣitaḥ
 sersyam̐ śaṅkitayā sa vaḥ sukhayatu svapnāyamāno hariḥ ||252||
 śubhāṅkasya | (KK 2.69(70); Srk 131)

atha vaṁśī-cauryam |

nīcair̥ nyāsād̐ atha caraṇayor̥ nūpura mūkayantī
 dhṛtvā dhṛtvā kataka-valayāny utkṣipantī bhujānte |
 mudrām̐ akṣṇoś cakitām̐ śaśvad̐ ālokayantī
 smitvā smitvā harati muralim̐ aṅkato mādhasya ||253||
 daityāri-panḍitasya | (UN 15.238)

tām̐ prati rādhā-vākyam |

acchidram̐ astu hṛdayam̐ paripūrṇam̐ astu
 maukharyam̐ astamitam̐ astu gurutvam̐ astu |
 kṛṣṇa-priye sakhi diśāmi sadāśiṣas te
 yad vāsare murali me karuṇām̐ karoṣi ||254||
 śrī-govinda-miśrāṇām̐ ||

śūnyatvam̐ hṛdaye salāghavam̐ idam̐ śuṣkatvam̐ aṅgeṣu me
 maukharyam̐ vraja-nātha-nāma-kathane dattam̐ bhavatyā nijam̐ |
 tat kim̐ no murali prayaccasi p̄nar̥ govinda-vaktrāsavam̐
 yam̐ pītva bhuvanam̐ vaśe vidadhatī nirlajjam̐ udgāyasi ||255||
 teṣām̐ eva ||

atha sāyam̐ harer̥ vrajāgamanam |

mandra-kvāṇita-veṇur ahni śithile vyāvartayan gokulaṁ
 barhāpīḍakam uttamāṅga-racitaṁ godhūli-dhumraṁ dadhat |
 mlāyantyā vana-mālayā parigataḥ śrānto`pi ramyākṛtir
 gopa-strī-nayanotsavo vitaratu śreyāṁsi vaḥ keśavaḥ ||256||
 kasyacit || (Kvs 22, SKM 1.57.4, Srk 110)

tatra kasyāścid uktiḥ |

dr̥ṣṭyā keśava gopa-rāga-hatayā kiñcin na dr̥ṣṭaṁ mayā
 tenādyā skhalitāsmi nātha patitāṁ kim nāma nālambase |
 ekas tvam viṣameṣu khinna-manasāṁ sarvābalānāṁ gatir
 gopyaivaṁ gaditaḥ saleśam avatād goṣṭhe harir vaś ciram || 257 ||
 kasyacit || (Dhvan, Vakro, SD 4.14; Smv 2.93; different kinds of vyaṅgya)

nābhi-deśa-viniveśita-veṇur
 dhenu-puccha-nihitaika-karābjah |
 anya-pāṇi-parimaṇḍita-daṇḍah
 puṇḍarīka-nayano vrajam āpa ||258||
 kasyacit ||

tatraiva rādhāyāḥ saubhāgyam |

bhrūvallī-calanaiḥ kayāpi nayanonmeṣaiḥ kayāpi smita-
 jyotsnāvichchuritaiḥ kayāpi nibhṛtaṁ sambhāvitasyādhvani |
 garvād bheda-kṛtāvahela-vinaya-śrī-bhāji rādhānane
 sātāṅkānunayam jayanti patitāḥ kamsadviṣaḥ dr̥ṣṭayaḥ ||259||
 umāpatidharasya || (SKM 1.55.3, RKAD 129)

tiryak-kandharam aṁsadeśa-milita-śrotrāvataṁsaṁ sphurad-
 barhottambhita-keśa-pāśam anṛju-bhrū-vallarī-vibhramam |
 guṅjad-veṇu-niveśitādhara-puṭam sākūta-rādhānana-
 nyastāmlita-dr̥ṣṭi gopa-vapuṣo viṣṇor mukhaṁ pātu vaḥ ||260||
 lakṣmaṇa-sena-devasya || (SKM 1.55.2)

aṁsāsakta-kapola-vaiśa-vadana-vyāsakta-bimbādhara-
 dvandvodīrita-manda-manda-pavana-prārabdha-mugdha-dhvaniḥ |
 īṣad-vakrīma-lola-hāra-nikaraḥ pratyekarokānana-
 nyañcac-cañcad-udañcad-aṅguli-cayas tvam pātu rādhā-dhavaḥ ||261||
 nāthokasya || (SKM 1.57.5 keśara-kiliya-nāthokasya)

aṅguṣṭhāgrīma-yantritāṅgulir asau pādārtha-niruddha-bhūr
 ārdrikṛtya payodharāñcalam alam sadyaḥ payo-bindubhiḥ |
 nyag-jānu-dvaya-madhya-yantrita-gaḥṭī-vaktrāntarāla-skhalad-
 dhārādhvāna-manoharam sakhi payo gām dogdhi dāmodaraḥ || 262 ||
 saraṇasya || (SKM 5.1.1; Srk 1157, Upādhyāya Dāmarasya; UN 10.50)

śāthān yasyāḥ kāñcī-maṇi-raṇitam ākarṇya sahasā

yad āśliṣyann eva praśithila-bhuja-granthir abhavaḥ |
 tad etat kvācakṣe ghr̥tamadhumaya tvad-bahu-vaco-
 viṣeṇāghūr̥nantī kim api na sakhī me gaṇayati ||263||
 kasyacit || (Amaru 73/109, SD 3.37) śaṭha-nāyaka

atha govardhanoddharaṇam |

satrāsarti yaśodayā priya-guṇa-prīteḥṣaṇam rādhayā
 lagnair vallava-sūnubhiḥ sarabhasam sambhāvitātmoṛjitaiḥ |
 bhītānandita-vismitena viṣamaṁ nandena cālokitaḥ
 pāyād vaḥ kara-padma-susthita-mahā-śailaḥ salilo hariḥ ||264||
 sohnokasya | (SKM 1.60.1 sollokasya; Srk 140 sonnokasya)

ekenaiva cirāya kṛṣṇa bhavatā govardhano'yaṁ dhṛtaḥ
 śrānto'si kṣaṇam āsṣva sāmpratam amī sarve vyaṁ dadhmahe |
 ity ullāsita-doṣṇi gopa-nivahe kiñcid bhujākuñcana-
 nyañcac-chaila-bharārdite viruvati smero hariḥ pātu vaḥ ||265||
 śaraṇasya || (SM 1.60.2)

khinno'si muñca śailam
 bibhr̥mo vyaṁ iti vadatsu śithila-bhujāḥ |
 bhara-bhugna-vitata-
 bāhuṣu gopeṣu hasan harir jayati || 266 ||
 subandhoḥ || (Vāsavadatta, 2; Spd 78; Smv 1.41 hariharasya)

dūram dṛṣṭi-pathāt tirobhava harer govardhanam vibhratas
 tvayy āsakta-dṛṣṭaḥ kṛṣṇodari kara-srasto'sya mā bhūd ayam |
 gopīnām iti jalpitaṁ kalayato rādhā-nirodhāśrayam
 śvāsāḥ śaila-bhara-śrama-bhrama-karāḥ kaṁsa-dviṣaḥ pāntu vaḥ || 267 ||
 śubhānkasya | (SKM 1.60.4)

atha nau-krīḍā |

kuru pāram yamunāyā
 muhur iti gopībhir utkarāhūtaḥ |
 tari-taṭa-kapaṭa-śayālur
 dviguṇālasyo harir jayati ||268||
 sañjaya-kaviśekharasya | (BRK 5.1706)

uttiṣṭhārāt tarau me taruṇi mama taroḥ śaktir ārohaṇe kā
 sāḥṣād ākhyāmi mugdhe taraṇim iha raver ākhyayā kā ratir me |
 vārteyaṁ nau-prasaṅge katham api bhavitā nāvayoḥ saṅgamārthā
 vārtāpīti smitāsyam jita-girim ajitam rādhayārādhayāmi ||269||
 (UN 11.86)

muktā taraṅga-nivahena pataṅga-putrī
 navyā ca naur iti vacas tava tathyam eva |

śaṅkā-nidānam idam eva mamātimātraṁ
 tvaṁ cañcalo yad iha mādharma nāviko'si ||270||
 samāhartur imau | (UN 15.236)

jīrṇā tariḥ sarid atīva-gabhīra-nīrā
 bālā vyaṁ sakalam ittham anartha-hetuḥ |
 nistāra-bijam idam eva kṛṣṇodarāṇām
 yan mādharma tvam asi samprati karṇadhāraḥ ||271||
 jagadānanada-rāyasya | (BRK 5.1709)

ambhasi taraṇi-sutāyāḥ
 stambhita-taraṇiḥ sa devakī-sutaḥ |
 ātara-virahita-gopyāḥ
 kātara-mukham ikṣate smerāḥ || 272 ||
 sūryadāsasya |

vācā tavaiva yadunandana gavya-bhāro
 hāro'pi vāriṇi mayā sahasā vikīrṇaḥ |
 dūrīkṛtaṁ ca kucayor anayor dukūlam
 kūlam kalinda-duhitur na tathāpy adūram ||273||
 kasyacit | (Premāmṛta 3.18; BRK 5.1710)

payāḥ-pūraiḥ pūrṇā sapadi gataghūrṇā ca pavanair
 gabhīre kālindī-payasi tarir eṣā praviśati |
 aho me durdaivam parama-kutukākṛanta-hṛdayo
 harir vāram vāram tad api karatālim racayati ||274||
 manoharasya | (Premāmṛta 3.19; BRK 5.1711)

pānīya-secana-vidhau mama naiva pānī
 viśrāmyatas tad api te parihāsa-vānī |
 jīvāmi cet punar aham na tadā kadāpi
 kṛṣṇa tvadīya-taraṇau caraṇau dadāmi ||275||
 tasyaiva | (Premāmṛta 3.12; BRK 5.1712)

idam uddīśya vyaśyāḥ
 sva-samihita-daivataṁ namata |
 yamunaiva jānu-dadhni
 bhavatu na vā nāviko'stv aparāḥ ||276||
 mukunda-bhaṭṭācāryasya |

tarir uttaralā sarid gabhīrā
 taralo nanda-sutaś ca karṇa-dhāraḥ |
 abalāham upaiti bhānur astam
 sakhi dūre nagarīha kim karomi ||277||
 kasyacit ||

nāpekṣate stuti-kathām na śṛṇoti kākum
 śāśvat kṛtam na manute praṇipāta-jātam |

hā kiṁ vidheyam adhunā sakhi nanda-sūnur
madhye-taraṅgiṇi tariṁ taralo dhunoti ||278||
tasyaiva |

Extra verse found in only one edition.

ātara-lāghava-hetor
muraḥara tariṁ tavāvalambe |
apaṇam paṇam iha kuruṣe
nāvika-puruṣe na viśvāsaḥ ||
kasyacit |

eṣottuṅga-taraṅga-laṅghita-taṭotsaṅgā pataṅgātmajā
pūrṇeyam tarir ambubhir na hi hareḥ śaṅkā kalaṅkāḍ api |
kāṭhinyam bhaja nādyā sundari vāyam rādhe prasādēna te
jīvāmaḥ sphuṭam ātarīkuru giri-droṇī-vinodotsavam ||279||

kākum karōṣi gr̥ha-koṇa-karīṣa-puñja-
gūḍhāṅga kiṁ nanu vṛthā kitava prayāhi |
kutrādya jirṇa-taraṇi-bhramaṇātibhīta-
gopāṅganā-gaṇa-vidambana-cāturī ||280||
trayaḥ samāhartuḥ | (UN 5.49)

atha rādhayā saha harer vākovākyam |

aṅgulyā kaḥ kavāṭam praharati kuṭile mādhaveḥ kiṁ vasanto
no cakrī kiṁ kulālo na hi dharaṇī-dharaḥ kiṁ dvijihvaḥ phaṇīndraḥ |
nāham ghorāhi-mardī kim asi khaga-patir no hariḥ kiṁ kapīso
rādḥā-vāṇībhir ittham prahasita-vadanaḥ pātu vaś cakra-pāṇiḥ ||281|| kasyacit ||
(Sbhv 130; KK 3.105; Srk 7.19)

kas tvam bho niśi keśavaḥ śirasijai :y kiṁ nāma garvāyase
bhadre śaurir aham guṇaiḥ pitṛ-gataiḥ putrasya kiṁ syād iha |
cakrī candramukhi prayacchasi na me kuṇḍīm ghaṭīm dohanīm
ittham gopa-vadhū-jitottaratayā hrīṇo hariḥ pātu vaḥ ||282||
cakrapāṇeḥ || (SKM 1.56.3)

vāsaḥ samprati keśava kva bhavato mugdheksaṇe nanv idaṁ
vāsam brūhi śaṭha prakāma-subhage tvad-gātra-samsargataḥ |
yāminyām uṣitaḥ kva dhūrta vitanur muṣṇāti kiṁ yāminī
śaurir gopavadhūm chalaiḥ parihasann evamvidhaiḥ pātu vaḥ ||283||
kasyacit || (SKM 1.56.4; BRS 2.1.83)

rādhe tvam kupitā tvam eva kupitā ruṣṭāsi bhūmer yato
mātā tvam jagatām tvam eva jagatām mātā na vijño'paraḥ |
devi tvam pariḥāsa-keli-kalahe'nantā tvam evety asau
smero vallava-sundarīm avanamac chauriḥ śriyaḥ vaḥ kriyāt ||284||

hariharasya || (SKM 1.56.1 vākpatēḥ; Srk 108)

atha rāsaḥ |

vṛndāraṇye pramada-sadane mallikā-puṣpa-mode
 śrī-śubhrāmśoḥ kiraṇa-rucire kokilādyair manojñe |
 rātrau citre paśupa-vanitā-citta-dehāpahārī
 kamsārāter madhura-muralī-vādyā-rājo rarāja ||285||
 kasyacit |

adharāmṛta-mādhurī-dhurīṇo
 hari-lilā-muralī-nināda eṣaḥ |
 pratatāna manaḥpramodam uccair
 hariṇīnām hariṇī-dṛśām munīnām ||286||
 śrī-mādhavendrapurīpādānām |

lilā-mukharita-muralī-
 kṛta-gopa-bhāvinī-nivahaḥ |
 tad-adhara-madhuni satṛṣṇaḥ
 kṛṣṇaḥ pāyād apāyato bhavataḥ || 287||
 mādhava-cakravartinaḥ ||

kārāya nāmba vilambaṁ
 muñca karaṁ me hariṁ yāmi |
 na sahe sthātum yad asau
 garjati muralī pragalbha-dūtīva ||288||
 samāhartuḥ ||

cūḍā-cumbita-cāru-candra-kacayaṁ cāmīkarābhāmbaram
 karṇottamsita-karṇikāra-kusumaṁ kandarpa-kallolitam |
 vaṁśī-vādāna-vāvadūka-vadanaṁ vakrī-bhavad-vīkṣaṇam
 bhāgyam bhaṅgura-madhyamāḥ pariṇataṁ kuñjāntaram bjejire || 289 ||
 jīva-dāsa-vāhinī-pateḥ |

śrī-kṛṣṇa-vākyam |

duṣṭaḥ ko'pi karoti vaḥ paribhavam śaṅke muhur gokule
 dhāvantyāḥ skhalad-ambaraṁ niśi vane yūyam yad-abhyāgatāḥ |
 āḥ kā bhītir amanda-dānava-vadhū-sindūra-mudrāhare
 dordāṇḍe mama bhāti dīvyata pati-kroḍe kuraṅgī-dṛśaḥ ||290||

dhūtottāpe vahati gahane dharmā-pūre vrajāntaḥ
 kā vas tṛṣṇā valati hṛdaye durmadeyaṁ satīnām |
 sīmāntinyāḥ sprhayata grhān mā viruddham kurudhvaṁ
 nāyam dṛṣṭau mama vigḥaṭate hanta puṇyasya panthāḥ || 291 ||

atha vrajādevīnām uttaram |

katham vīthīm asmān upadiśasi dharmā-praṇayinīm
 prasīda svām śiṣyām atikhilamukhīm śādhi muralīm |
 harantī maryādām śiva śiva pare puṁsi hṛdayam
 nayantī dhṛṣṭeyam yaduvāra yathā nāhvayati naḥ ||292 ||
 trayāḥ samāhartuḥ ||

gopījanāliṅgita-madhya-bhāgam
 veṇuṁ dhamantaṁ bhṛṣa-lola-netram |
 kalevare prasphuṭa-roma-vṛndam
 namāmi kṛṣṇam jagad-eka-kandam ||293||
 śrī-puruṣottamadevasya ||

kāliṅdyāḥ pulineṣu keli-kupitām utsṛjya rāse rasam
 gacchantīm anugacchato'śrukaluṣām kamsadviṣo rādhikām |
 tat-pāda-pratimāniveśita-padasyodbhūtaromodgater
 akṣuṅṇo'nunayaḥ prasanna-dayitā-dṛṣṭasya puṣṇātu vaḥ || 294 ||
 bhāṭṭa-nārāyaṇasya || (Veṇisaṁhāra 1.2)

kṛṣṇāntardhāne tāsām praśnaḥ |

tulasi vilasasi tvam malli jātasi phullā
 sthala-kamalini bhṛṅge saṅgatāṅgī vibhāsi |
 kathayata bata sakhyaḥ kṣipram asmāsu kasmin
 vasati kapaṭa-kandaḥ kandare nanda-sūnuḥ ||295||
 samāhartuḥ | (UN 10.94)

dṛṣṭaḥ kvāpi sa mādhave vraja-vadhūm ādāya kāñcid gataḥ
 sarvā eva hi vañcitāḥ sakhi vyaṁ so'nveṣaṇīyo yadi |
 dve dve gacchatam ity udīrya sahasā rādhām gṛhītvā kare
 gopī-veśa-dharo nikuṅja-kuharam prāpto hariḥ pātu vaḥ ||296||
 kasyacit || (Sbhv 100)

rādhā-sakhī-vākyam |

adoṣād doṣād vā tyajati vipine tām yadi bhavān
 abhadraṁ bhadraṁ vā tribhuvana-pate tvām vadatu kaḥ |
 idaṁ tu krūraṁ me smarati hṛdayam yat kila tayā
 tvad-artham kāntāre kula-tilaka nātmāpi gaṇitaḥ ||297||
 rāmacandradāsasya | (UN 8.40)

lakṣmīm madhya-gatena rāsa-valaye vistārayann ātmanā
 kastūrī-surabhir vilāsa-muralī-vinyasta-vaktrendunā |
 krīḍā-tāṇḍava-maṇḍalena parito dṛṣṭena tuṣyad dṛśā
 tvām hallīśaka-śaṅku-śaṅkula-padā pāyād vihārī hariḥ ||298||
 kasyacit |

tatra khecarāṇām ukṭiḥ |

mukta-munīnām mṛgyām
 kim api phalaṁ devakī phalati |
 tat pālayati yaśodā
 nikāmam upabhuñjate gopyaḥ ||299||
 dākṣiṇātyasya ||

taptam tapobhir anyaiḥ
 phalitam tad gopa-bālānām |
 āsām yat kuca-kumbhe
 nīla-nicolayati brahma ||300||
 śrī-raghupatiyupādhyāyasya ||

atha jala-krīḍā |

jala-keli-tarala-karatala-
 mukta-punaḥ-pihita-rādhikā-vadanaḥ |
 jagad avatu koka-yūnor
 viḡhaṭana-saṅghaṭana-kautukī kṛṣṇaḥ ||301||
 kasyacit | (UN 15.235)

rādhāsakhīm prati candrāvalī-sakhyāḥ sāsūya-vākyam

mā garvam udvaha kapola-tale cakāsti
 kṛṣṇa-svahasta-likhitā nava-mañjarīti |
 anyāpi kiṁ na sakhi bhājanam īdṛśīnām
 vairī na ced bhavati vepathur antarāyaḥ ||302||
 dāmodarasya | (Amaru 55; SKM 2.140.5 keśaṭasya; Smv 86.14; SD 3.105 mada;
 Daśa 2.22, etc.; BRS 2.4.165)

rādhā-sakhyāḥ sākūta-vākyam |

yadavadhi gokulam abhitaḥ
 samajani kusumācitāsana-śreṇī |
 pītāmśuka-priyeyam
 tadavadhi candrāvalī jātā ||303||
 govardhanācāryasya | (Aryas 436/531)

candrāvalīm prati sakhi-vākyam

saujanyaena vaśīkṛtā vayam atas tvām kiñcid ācakṣmahe
 kālindīm yadi yāsi sundari punar mā gāḥ kadambāṭvaīm |
 kaścit tatra nitānta-nirmala-tamaḥ-stomo'sti yasmin manāg
 lagne locanasīmni notpaladrśaḥ paśyantī patyur gr̥ham ||304||
 govinda-bhaṭṭasya ||

śyāmo'yam divasaḥ payoda-paṭalaiḥ sāyam tathāpy utsukā
 puṣpārtham sakhi yāsi yāmuna-taṭam yāhi vyathā kā mama |
 kintv ekam khara-kaṇṭaka-kakṣatam urasy ālokya sadyo'nyathā

śaṅkām yat kuṭilah kariṣyati jano jātāsmi tenākulā || 305 ||
karnaṇpūrasya ||

gantavyā te manasi yamunā vartate cet tadānīm
kuñjam mā gāḥ sahaja-sarale vāñjulaṁ mad-vacobhiḥ |
gacches tatrāpy ahaha yadi vā mā murārer udāre
kutrāpy ekā rahasi muralī-nādam ākarṇayethāḥ ||306||
tairabhukta-kaveḥ |

tarale na kuru vilambaṁ
kumbhaṁ saṁsmṛtya mandiraṁ yāhi |
yāvan na mohana-mantraṁ
śaṁsati kaṁsadviṣo vaṁśī ||307||
samāhartuḥ ||

pr̥sthena nīpam avalambya kalindajāyāḥ
kūle vilāsa-muralīm kvaṇayan mukundaḥ |
prāk pūraṇāt kalasam ambhasi lolayantyā
vaktraṁ vivartayati gopakulāṅganāyāḥ ||308||
kasyacit ||

sakhyo yayr gr̥ham ahaṁ kalasīm vahantī
pūrṇam atīva-mahatīm anulambitāsmi |
ekākinīm spr̥śasi mām yadi nandasūno
mokṣyāmi jīvanam idaṁ sahasā puras te ||309||
samāhartuḥ ||

tām prati kasyāścid uktiḥ |

valgantyā vana-mālayā tava hṛtam vakṣojayoś candanaṁ
gaṇḍasthā makarīghaṭā ca makarāndolena vidhvamsitā |
klāntā svaira-taraṅga-kelibhir iyaṁ tanvī ca dhūrte tanuḥ
satyam jalpasi bhānujām abhi rase magnādya harṣād abhūḥ ||310||
samāhartuḥ ||

tad-bhartāraṁ prati sakhī-vākhyam |

subhaga mama priya-sakhyāḥ
kim iva saśaṅkaṁ muhur vilokayasi |
yāmuna-pavana-vikīrṇa-
priya-karajaḥ-piñjaraṁ pr̥ṣṭham ||311||
samāhartuḥ ||

candrāvalīm prati tasyā vākyaṁ

kātyāyanī-kusuma-kāmanayā kim arthaṁ

kāntāra-kukṣi-kuharam kutukād gatāsi |
 paśya stana-stavakayos tava kaṇṭakāṅkam
 gopaḥ sukaṇṭhi bata paśyasi jāta-kopaḥ ||312||
 samāhartur ime | (UN 3.38)

atha nitya-lilā

vṛndāvane mukundasya nitya-lilā virājate |
 spaṣṭam eṣā rahasyatvāj jānadbhir api nocyate ||

tābhir nitya-vihāram eva tanute vṛndāvane mādhave
 goṣṭhāmbhojamukhibhir itya bhi manāk proce priyāyai haraḥ |
 lilāratna-rahasyatā vrajapater bhūyasy aho paśya yat
 tattvajño'pi purāntare ca gamanam vyācaṣṭa vaiyāsakīḥ ||

tathā hi pādme pārvatyai vyājahāra haro rahaḥ |
 gogopagopikāsange yatra krīdati kamsahā ||

atha bhāvini harer mathurā-prasthāne rādhā-sakhī-vākyam

adyaiva yat pratipad-udgata-candra-lekhā-
 sakhyam tvayā vapur idam gamitam varākyāḥ |
 kṛṣṇe gate kusuma-sāyaka tat prabhāte
 bāṇāvalim kathaya kutra vimokṣyasi tvam ||313||
 rudrasya || (ST 2.87)

prasthānam valayaiḥ kṛtam priyasakhair ajasram gatam
 dhṛtyā na kṣaṇam āsitam vyavasitam cittena gantum puraḥ |
 gantum niścita-cetasi priyatame sarve samam prasthitā
 gantavye sati jīvita-priya-suhṛt-sārthaḥ kim u tyajyate || 314 ||
 amaroh | (Amaru 31/36; Sbhv 1151; Spd 3424; SKM 2.54.1; Smv 37.19)

harer mathurā-praveśe

chāyāpi locana-patham na jagāma yasyāḥ
 seyam vadhūr nagara-madhyam alaṅkaroti |
 kim cāpakalayya mathurā-nagare mukundam
 andho'pi bandhukaradattakaraḥ prayāti ||315||
 vāṇivilāsasya |

tatra pura-strī-vākyam |

asram ajasram moktum
 dhiṁ naḥ karṇāyate nayane |
 draṣṭavyam paridṛṣṭam
 tat kaiśoram vraja-strībhiḥ ||316||
 tairabhuktasya ||

sāndrānandam anantam avyayam ajam yad yogino'pi kṣaṇam
 sāksāt kartum upāsate pratidinaṁ dhyānaikatānāḥ param |
 dhanyās tā vrajavāsinām yuvatayas tad brahma yāḥ kautukād
 ālinganti samālapanti śatadhākarṣanti cumbanti ca ||317||
 vāhinīpateḥ || (SD 6.314a)

Extra verse :

ānanda-kandam akhila-śruti-sāram ekam
 adhyātma-dīpam atidustaram añjanābham |
 ākṛṣya sāndra-kucayoḥ parirabhya kāmam
 samprāpya gopavanitā bata puṇya-puñjāḥ ||

priyasakhi na jagāma vāmaśīlaḥ
 sphuṭam amunā nāgareṇa nandasūnuḥ |
 adalita-nalinī-dalaiva vāpī
 yad ahata-pallava eva kānanāntaḥ ||318||
 kumārasya ||

yāsyāmīti samudyatasya vacanam visrabdham ākarṇitam
 gacchan dūram apeksito muhur asau vyāvṛtya paśyann api |
 tac chūnye punar āgatāsmi bhavane prāṇās ta eva sthitāḥ
 sakhyaḥ paśyata jīvita-praṇayinī dambhād aham rodimi ||319|| rudraṭasya |

gato yāmo gatau yāmau
 gatā yāmā gataṁ dinam |
 hā hanta kim kariṣyāmi
 na paśyāmi harer mukham ||320||
 śaṅkarasya ||

yamunā-puline samutkṣipan
 naṭaveśaḥ kusumasya kandukam |
 na punaḥ sakhi lokayīṣyate
 kapaṭābhīra-kiśora-candramāḥ ||321 ||
 saṣṭhī-dāsasya ||

yāḥ paśyanti priyam svapne
 dhanyāstāḥ sakhi yoṣitaḥ
 asmākam tu gate kṛṣṇe
 gatā nidrāpi vairiṇī ||322||
 dhanyasya | (UN 15.169)

so'yaṁ vasanta-samayo vipinaṁ tad etat
 so'yaṁ nikuñja-viṭapī nikhilam tadāste
 hā hanta kim tu nava-nīrada-komalāngo
 naloki puṣpa-dhanuṣaḥ prathamāvātāraḥ ||323||
 sañjaya-kaviśekharasya ||

yugāyitaṁ nimeṣeṇa
 cakṣuṣā prāvṛṣāyitaṁ |
 śūnyāyitaṁ jagat sarvaṁ
 govinda-virahēṇa me ||324||
 śrī-bhagavataḥ || (Śikṣāṣṭaka, 7)

dalati hṛdayaṁ gāḍhodvegāṁ dvidhā na tu bhidyate
 vahati vikalāḥ kāyo mūrcchāṁ na muñcati cetanāṁ |
 jvalayati tanūṁ antardāhaḥ karoti na bhasmasāt
 praharati vidhir marmacchedī na kṛntati jīvitam ||325||
 (Mālatīmādhava 9.11, Uttararāmacarita 3.31, Brk; Smv 43.39)

bhramaya jaladān ambhogarbhān pramodaya cātakān
 kalaya śikhinaḥ kekotkaṅṭhān kaṭhoraya ketakān |
 virahiṇi jane mūrcchāṁ labdhvā vinodayati vyathā-
 makaruṇa punaḥ saṁjñā-vyādhim vidhāya kim ihase || 326 ||
 etau bhavabhūteḥ | (Mālatīmādhava 9.42, Spd 3453; Smv 43.34)

dr̥ṣṭam ketaka-dhūli-dhūsaram idaṁ vyoma kramād vīkṣitāḥ
 kaccāntāś ca śilīndhra-kandala-bhṛtaḥ soḍhāḥ kadambānilāḥ |
 sakhyaḥ saṁvṛṇutāśru muñcata bhayaṁ kasmān mudevākulā
 etān apy adhunāsmi vajraghaṭitā nūnaṁ sahiṣye dhanān ||327||
 rudrasya || (SKM 2.55.3, ST 2.60a)

seyam nadī kumuda-badnhukarās ta eva
 tad yāmunam taṭam idaṁ vipinam tad etat |
 te mallikā-surabhayo marutas tvam eva
 hā prāṇa-vallabha sudurlabhatām gato'si ||328||
 haribhaṭṭasya ||

yadunātha bhavantam āgataṁ
 kathayiṣyanti kadā madālayaḥ |
 yugapat paritaḥ pradhāvitaḥ
 vikasadbhir vadanendu-maṇḍalaiḥ ||329 ||
 tairabhuktakaveḥ ||

ayi dīnadayārdra nātha he,
 mathurānātha kadāvalokyase |
 hṛdayam tvad-aloka-kātaram
 dayita bhrāmyati kim karomy aham ||330||
 śrī-mādhavendra-purī-pādānām | (CC 2.4.197, 3.8.32)

prathayati na tathā mamārtim uccaiḥ
 sahacari vallava-candra-viprayogaḥ |
 kaṭubhir asura-maṇḍalaiḥ parīte
 danujapater nagare yathāsya vāsaḥ ||331||
 śrī-raghunātha-dāsasya | (BRS 2.4.52)

cūtānkure sphurati hanta nave nave'smin
 jīvo'pi yāsyatitarām tarala-svabhāvaḥ |
 kiṃ tv ekam eva mama duḥkham abhūd analpaṃ
 prāṇeśvareṇa sahito yad ayaṃ na yātaḥ ||332||
 rāṅgasya |

āsaika-tantum avalambya vilamamānā
 rakṣāmi jīvam avadhīr niyato yadi syāt |
 no ced vidhiḥ sakala-loka-hitaikakārī
 yat kāla-kūṭam asṛjat tad idaṃ kim artham ||333||
 hareḥ |

prasara śīśirāmodaṃ kaundaṃ samīra samīraya
 prakataya śāsinā āśāḥ kāmāṃ manoja samullasa |
 avadhī-divasaḥ pūrṇaḥ sakhyo vimuñcata tat-kathāṃ
 hṛdayam adhunā kiñcit kartuṃ mamānyad ihecchati ||334 ||
 rudrasya || (SKM 2.55.5; ST 2.58^e, Smv 40.18)

nāyāti ced yadupatiḥ sakhi naitu kāmāṃ
 prāṇās tadīya-virahād yadi yānti yāntu |
 ekaḥ paraṃ hṛdi mahān mama vajra-pāto
 bhūyo yad induvadaṇaṃ na vilokitaṃ tat || 335 ||
 hari-bhaṭṭasya ||

pañcatvaṃ tanur etu bhūta-nivahāu svāmśe viśantu sphuṭaṃ
 dhātāraṃ praṇipatyā hanta śirasā tatrāpi yāce varam |
 tad-vāpīṣu payas tadīya-mukure jyotis tadīyāṅgana-
 vyomni vyoma tadīya-vartmani dharā tat-tāla-vṛnte'nilaḥ || 336 ||
 ṣaṇmāsikasya | (Spd 3428; Smv 43.32; Sbhv 1355; UN 14.189)

āśliṣya vā pāda-ratāṃ pinaṣṭu mām
 adarśanān marma-hatāṃ karotu vā |
 yathā tathā vā vidadhātu lampāto
 mat-prāṇa-nāthas tu sa eva nāparaḥ ||337||
 śrī-bhagavataḥ || (CC 3.20.47, UN 13.79)

mathurāyāṃ yaśodā-smṛtyā kṛṣṇa-vākyam |

tāmbūlam sva-mukhārdham carvitaṃ itaḥ ko me mukhe nikṣiped
 unmārga-prasṛtaṃ ca cātu-vacanaṃ ko mām vaśe sthāpayet |
 ehy eḥi vidūra-sārīta-bhujāḥ svānke nidyāyādhunā
 keli-srasta-śikhaṇḍakaṃ mama punar vyādhūya badhnātu kaḥ ||338||
 tairabhuktasya ||

atha śrī-rādhā-smṛtyā harer vākyam |

yadi nibhṛtam aranyaṃ prāntaraṃ vāpy apānthaṃ

katham api cirakālam puṇyapākena lapsye |
 avirala-galad-asrair ghaghara-dhvāna-miśraiḥ
 śaśimukhi tava śokaiḥ plāvayisyē jaganti ||339||
 tairabhuktakaveḥ ||

uddhavam prati harer vākyam |

viṣayeṣu tāvad abalās
 tāsv api gopyaḥ svabhāva-mṛdu-vācaḥ |
 madhye tāsām api sā
 tasyām api sācivikṣitam kim api || 340 ||
 kasyacit ||

uddhavana rādhāyām hareḥ sandeśaḥ |

āvīrbhāva-dine na yena gaṇito hetus tanīyān api
 kṣīyetāpi na cāparādha-vidhinā natyā nayo vardhate |
 pīyūṣa-prativedinas trijagatī-duḥkha-druhaṁ sāmpratam
 premṇas tasya guroḥ katham nu karavai vān-niṣṭhatā-lāghavam ||341||
 keśāmcit ||

āstām tāvad vacana-racanā-bhājanatvam vidūre
 dūre cāstām tava tanu-parīrambha-sambhāvanāpi |
 bhūyo bhūyaḥ praṇatibhir idam kim tu yāce vidheyā
 smāraṁ smāraṁ svajana-gaṇane kvāpi rekhā mamāpi ||342||
 keśava-bhaṭṭācāryāṇām ||

vṛndāvanam gacchata uddhavasya vākyam |

iyam sā kālindī kuvalaya-dala-snigdha-madhurā
 madāndha-vyākūja-tarala-jala-raṅku-praṇayinī |
 purā yasyās tīre sarabhasa-satṛṣṇam murabhido
 gatāḥ prāyo gopī-nidhuvana-vinodena divasāḥ ||343 ||
 daśarathasya | (SKM 5.11.4 śaraṇasya)

pureyam kālindī vraja-jana-vadhūnām stana-taṭī-
 tanūrāgair bhinnā cabala-salilābhūd anudinam |
 aho tāsām nityam rudita-galitaiḥ kajjala-jalair
 idānīm yāte'smin dviguṇa-mallinābhūn muraripau || 344 ||
 sarvānandasya ||

idam tat kālindī-pulinam iha kamsāsurbhido
 yaśaḥ śṛṇvad vaktra-skhalita-kavalam gokulam abhūt |
 bhramad-veṇu-kvāṇa-śravaṇa-masṛṇottāra-madhura-
 svarābhir gopībhir diśi diśi samudghūrṇam anīsam ||345 ||
 moṭakasya || (SKM 5.11.5 keśaṭasya)

tābhyo namo vallava-vallabhābhyo

yāsām guṇais tair abhicintyamānaiḥ |
 vakṣaḥsthale niḥśvasitaiḥ kaduṣṇair
 lakṣmīpater mlāyati vaijayantī || 346 || kasyacit ||

vrajadevīkulaṁ praty uddhava-vākyam |

viyoginīnām api paddhatim vo
 na yogino gantum api kṣamante |
 yad dhyeyarūpasya parasya puṁso
 yūyam gatā dhyeya-padaṁ durāpam ||347||
 kasyacit ||

uddhave dr̥ṣṭe sakhīm prati rādhā-vākyam |

kalyāṇaṁ kathayāmi kiṁ saḥacari svaireṣu śaśvat purā
 yasyā nāma samīritam muraripoḥ prāṇeśvaīti tvayā |
 sāham premabhidābhayāt priyatamaṁ dr̥ṣṭvāpi dūtam prabhoḥ
 sandiṣṭāsmi na veti saṁśayavatī pṛcchāmi no kiñcana ||348||
 rāmacandra-dāsasya ||

śrī-rādhām prati uddhava-vākyam |

malinaṁ nayanāñjanāmbubhir
 mukhacandraṁ karabhoru mā kuru |
 karuṇāvaruṇālayo haris
 tvayi bhūyaḥ karuṇāṁ vidhāsyati ||349||
 ṣaṣṭhī-dāsasya || (UN 12.30)

uddhavaṁ prati rādhā-sakhī-vākyam |

hastodare vinihitaikakapolapāler
 aśrāntalocanajalasnapitānanāyāḥ |
 prasthānamaṅgaladināvadhi mādhasya
 nidrālavopī kuta eva saroruhākṣyāḥ ||350||
 hariharasya || (BRS 3.5.32)

rādhā-sakhyā eva kṛṣṇe sandeśaḥ |

niścandanāni vañijām api mandirāṇi
 niṣpallavāni ca digantara-kānanāni |
 niṣpaṅkajāny api sarit-sarasīkulāni
 jātāni tad-viraha-vedanayā na śāntam ||351 ||
 tasyaiva ||

prāṇas tvam jagatām harer api purā saṅketa-veṇu-svanān
 ādāya vraja-subhruvām iha bhavān mārgopadeśe guru |
 haṁho mathurā-niṣkuṭānila sakhe sampraty api śrī-pater

aṅga-sparśa-pavitra-sītila-tanus trātā tvam eko'si naḥ ||352||
rāmacandra-dāsasya ||

rādhāsakhyā eva kṛṣṇe sandeśaḥ |

tvad-deśāgata-mārutena mṛdunā sañjāta-romāñcayā
tvad-rūpāñkita-cāru-citra-phalake santarpayantyaḥ dṛṣam |
tvan-nāmāmṛta-sikta-karṇa-putayā tvan-mārga-vātāyane
tanvyā pañcama-gīta-garbhita-girā rātrindivam sthīyate ||353||
trivikramasya || (Nalacampū 6.23; Smv 44.5)

aṅge'naṅga-jvara-huta-vahaś cakṣuṣi dhyāna-mudrā
kaṇḍhe jīvaḥ karakiśalaye dīrgha-śāyī kapolaḥ |
amse veṇī kuca-parisare candanam vāci maunam
tasyāḥ sarvam sthitam iti na ca tvām vinā kvāpi cetaḥ ||354||
kṣemendrasya || (Spd 3474; Smv 44.6; Kavikaṇṭhābharaṇa 3.2)

dṛṣṭe candramasi pralupta-tamasi vyomāṅgana-stheyasi
sphūrjan-nirmala-tejasi tvayi gate dūram nija-preyasi |
śvāsah kairava-korakiyati mukham tasyāḥ sarojīyati
kṣīroḍiyati manmatho dṛgapi ca drāk candrakāntīyati ||355||
bhīmabhaṭṭasya || (Spd 3480, Smv 44.10; SKM 2.36.1 first two lines somewhat
different)

asyās tāpam aham mukunda kathayāmy eṇīdṛśas te katham
padminyāḥ sarasam dalam vinihitam yasyāḥ satāpe hṛdi |
āḍau śuśyati saṅkucaty anu tataś cūrṇatvam āpadyate
paścān murmuratām dadhad dahati ca śvāsāvadhūtaḥ śikhī ||356||
śāntikarasya | (Smv 44.25; SKM 2.31.1; Srk 553 kasyacit; utpalarāja)

uddhūyeta tanū-lateti nalinī-patreṇa no bijyate
sphoṭaḥ syād iti nāṅgakaṁ malayaja-kṣodāmbhasā sicyate |
syād asyātibharāt parābhava iti prāyo na vā pallavā-
ropo vakṣasi tat katha kṛṣatanor adhiḥ samādhīyatām || 358 ||
ānandasya ||

nivasasi yadi tava hṛdaye
sā rādhā vajra-ghaṭite'smin
tat khalu kuśalam tasyāḥ
smara-viśikhais tāḍyam ānayoḥ ||359 ||
kasyacit || (Smv 44.11)

unmilanti nakhair lunīhi vahati kṣaumāñcalenāvṛṇu
krīḍā-kānanam āviśanti valaya-kvāṇaiḥ samutrāsaya |
ittham pallava-dakṣiṇānila-kuhū-kaṇṭhīṣu sāñketika-
vyāhārāḥ subhaga tvadiya-virahe rādhā-sakhīnām mithaḥ ||360||
śāmbhoḥ || (SKM 2.30.4 amaroh; Spd 3489 satkavicandrasya; Smv 44.13; SD
10.79)

galaty ekā mūrccā bhavati punar anyā yad anayoḥ
 kim apy āsīn madhyaṁ subhaga nikhilāyām api niśi |
 likhantyaś tatrāsyāḥ kusuma-śara-lekhaṁ tava kṛte
 samāptiṁ svastīti prathama-pada-bhāgo'pi na gataḥ || 361 ||
 śacīpateḥ || (Spd 3477; Smv 44.20)

citrāya tvayi cintite tanubhuvā cakre tatajyaṁ dhanur-
 vartim dhartum upāgate'nguli-yuge bāno guṇe yojitaḥ |
 prārabdhe tava citra-karmaṇi dhanur muktāstra-bhinnā bhṛśaṁ
 bhittim drag avalambya keśava ciram sā tatra citrāyate ||362||
 bāṇasya || (Smv 44.21 simhalapateḥ)

tvām antaḥsthirabhāvanā-pariṇatam matvā puro'vasthitam
 yāvad dorvalayam karoti rabhasād agre samāliṅgitum |
 tāvat tam nijam eva deham acirād aliṅgya romāñcitām
 dṛṣṭvā vṛṣṭijalacchalena ruditam manye payodair api ||363||
 kasyacit || (Smv 44.22)

acchinnaṁ nayanāmbu bandhuṣu kṛtam tāpaḥ sakhīṣv āhito
 dainyam nyastam aśeṣataḥ parijane cintā gurubhyo'rpitā |
 adya śvaḥ kila nirvṛtim vrajati sā śvāsaiḥ paraiḥ khidyate
 visrabdho bhava viprayoga-janitam duḥkham vibhaktam tayā ||364||
 (Amaru 78/110; Sbhv 1407; Smv 44.20; Spd 3486; SKM 2.32.2; Daśa 4.27)

athāsya eva sprāṇayerṣyam jalpitam |

mukha-mādhurya-samṛddhyā
 parahṛdayasya grahītari prasabham |
 kṛṣṇātmani para-puruṣe
 sauhṛdakāmasya kā śarīrāsā ||365||
 jagannātha-senasya |

atha vrajadevīnām sotprāsaḥ sandeśaḥ |

vācā tṛtīya-jana-saṅkṛta-duḥsthayā kim
 kim vā nimeṣa-virasena vilokitena |
 he nātha nanda-suta gokula-sundarīṇām
 antaścārī saharī tvayi bhaktir eva || 366 ||
 kasyacit |

atha yathārtha-sandeśaḥ |

muralī-kala-nikvaṇair yā
 guru-lajjā-bharam apy ajīgaṇat |
 virahe tava gopikāḥ katham
 samayam tā gamayantu mādharma || 367 ||
 saṣṭhīdāsasya ||

mathurā-pathika murārer
 upageyam dvāri vallavī-vacanam |
 punar api yamunā-salile
 kāliya-garalānalo jvalati || 368 ||
 vīrasarasvatyāḥ || (SKM 1.62,5; UN 10.98)

atha dvāravatīsthasya harer virahaḥ |

kalindīm anukūla-komala-rayām indīvara-śyāmalāḥ
 śailopāntabhuvāḥ kadamba-kusumair āmodinaḥ kandarāt |
 rādhām ca prathamābhisāra-madhurām jātānutāāḥ smarann
 astu dvāravatī-patis tribhuvanāmodāya dāmodaraḥ ||369 ||
 śaraṇasya || (SKM 1.61.2)

kāmam kāmayate na keli-nalinīm nāmodate kaumudī-
 nisyandair na samīhate mṛga-dṛśām ālāpa-līlām api |
 sīdann eṣa niśāsu niḥsaha-tanur bhogābhilāśālasair
 aṅgais tāmyati cetasi vrajavadhūm ādhāya mugdho hariḥ || 370 ||
 tasyaiva || (SKM 1.61.3)

ratna-cchāyā-cchurita-jaladhau mandire dvārakāyā
 rukmiṇyāpi prabala-pulakodbhedam āliṅgitasya |
 viśvaṁ pāyān maṣṇa-yamunā-tīra-vānīra-kuñje
 rādhā-kelī-parimala-bhara-dhyāna-mūrccā murāreḥ ||371||
 umāpatidharasya || (SKM 1.61.1; UN 14.184; Jīva and VCT to BRS 2.4.178)

nirmagnena mayāmbhasi praṇayataḥ pālī samāliṅgitā
 kenālikam idam tavādya kathitam rādhe mudhā tāmyasi |
 ity utsavapna-paramparāsu śayane śrutvā giram śārṅgiṇo
 rukmiṇyā śithilikṛtaḥ sakapataṁ kaṇṭha-grahaḥ pātu vaḥ ||372||
 umāpatidharasya || (SKM 1.53.5,kasyacit)

SKM version:

nirmagnena mayāmbhasi smara-bhayād ālī samāliṅgitā
 kenālikam idam tavādya kathitam rādhe mudhā tāmyasi |
 ittham svapna-paramparāsu śayane śrutvā giram śārṅgiṇaḥ
 savyājām śithilikṛtaḥ kamalayā kaṇṭha-grahaḥ pātu vaḥ || kasyacit ||

atha vṛndāvanādhīsvarī-viraha-gītam |

yāte dvāravatī-puram muraripau tad-vastra-samvyānayā
 kālindī-taṭa-kuñja-vañjula-latām ālāmbya sotkaṇṭhayā |
 udgītam guru-bāṣpa-gadgada-galat-tārasvaram rādhayā
 yenāntarjalacāribhir jalacarair apy utkam utkūjitam ||373||
 aparājitasya || (SKM 1.58.4 kasyacit; Dhv, Vak 2.59; etc.; UN 14.188)

atha vrajadevīnām sandeśaḥ |

pāntha dvāravatīm prayāsi yadi he tad devakīnandano
vaktavyaḥ smara-mohamantra-vivaśo gopyo'pi nāmojjhitāḥ |
etāḥ keli-kadamba-dhūli-paṭalair āloka-śūnyā diśaḥ
kālindī-taṭa-bhūmayo bhavato nāyānti cittāspadam ||374||
govardhanācāryasya || (SKM 1.62.2; Śṛṅgāra-prakāśa, check Srk)

te govardhana-kandarāḥ sa yamunā-kacchaḥ sa ceṣṭāraso
bhāṅḍirāḥ sa vamaśpatiḥ saḥacarās te tac ca goṣṭhānganam |
kiṁ dvāravatī-bhujāṅga hṛdayam nāyāti doṣair apīty
avyād vo hṛdi duḥsaham vraja-vadhū-sandeśa-śalyam hareḥ ||375 ||
nilasya || (SKM 1.62.1)

kālindiyāḥ pulinam pradoṣa-maruto ramyāḥ śaśaṅkāmśavaḥ
santāpam na harantu nāma nitarām kurvanti kasmāt punaḥ |
sandiṣṭam vraja-yoṣitām iti hareḥ samśṛṅvato'ntaḥpure
niḥśvāsāḥ prasṛtā jayanti ramaṇī-saubhāgya-garva-cchidaḥ ||376||
pañcatantra-kṛtaḥ || (SKM 1.62.4, UN 15.164)

mudāmānam prati śrī-dvārakeśvara-vacanam

mā gā ity apamaṅgalam vraja sakhe snehena śūnyam vacaḥ
tiṣṭheti prabhutā yathābhilapitam kurv ity udāsinatā |
brūmo hanta mudāma mitra vacanam naivopacārād idam
smartavyā vayam ādareṇa bhavatā yāvad bhavad-darśanam ||377||
hareḥ ||

sva-grhādikam dṛṣṭvā tasya vacanam |

tad-geham nata-bhitti mandiram idam labdhāvakāśam divaḥ
sā dhenur jaratī caranti karīṇām etā ghanābhā ghaṭāḥ |
sa kṣudro muśala-dhvaniḥ kalam idam saṅgītakam yoṣitām
citram hanta katham dvijo'yam iyatīm bhūmim samāropitaḥ ||378|| kasyacit ||

atha kurukṣetre śrī-vṛndāvanādhīśvara-ceṣṭitam

yenaiva sūcita-navābhyudaya-prasaṅgā
mīnāhati-sphurita-tāmarasopamena |
anyan nimīlya nayanam muditaiva rādhā
vāmena tena nayanena dadarśa kṛṣṇam || 379 ||
harasya || (Smv 54.8 utprekṣāvallabhasya)

ānandodgata-bāṣpa-pūra-pihitam cakṣuḥ kṣamam nekṣitum
bāhū sīdata eva kampa-vidhurau śaktau na kaṅṭha-grahe |
vāṇī sambhram-gadgadākṣara-padā samkṣobha-lolam manaḥ
satyam vallabha-saṅgamo'pi sucirāj jāto viyogāyate ||380||
śubhrasya || (SKM 2.132.1 kasyacit; Sbhv 2065 śrī-ḍāmarasya; Smv 54.10 kasyāpi)

atha rahasy anumayantam kṛṣṇam prati |

kim pādānte luthasi vimanāḥ svāmīno hi svatantrāḥ
kañcit kālām kvacid abhiratas tatra kas te'parādhaḥ |
āgaskāriṇy aham iha yayā jīvitam tad-viyoge
bharṭṛ-prāṇāḥ striya iti nanu tvaṁ mamaivānuneyāḥ ||381||
kasyacit || (SKM 2.47.1 bhāvadevyāḥ; Srk 643 vākkūṭasya; Smv 57.14)

yaḥ kaumāra-haraḥ sa eva hi varas tā eva caitra-kṣapās
te conmilita-mālatī-surabhayaḥ prau,hāḥ kadambānilāḥ
sā caivāsmi tathāpi tatra surata-vyāpāra-līlā-vidhau
revā-rodhasi vetasī-taru-tale cetaḥ samutkaṁmhate ||382||
kasyacit (SKM 2.12.3; Spd 3768; Smv 87.9; SD 1.2, CC 2.1.58, 2.13.121, 3.1.78.)

priyaḥ so'yaṁ kṛṣṇaḥ sahacari kurukṣetra-militas
tathāham sā rādhā tad idam ubhayoḥ saṅgama-sukham |
tathāpy antaḥ-khelan-madhura-muralī-pañcama-juṣe
mano me kālindī-pulina-vipināya sprhayati ||383||
samāhartuḥ || (Caitanya-caritāmṛta, 2.1.76)

samāptau maṅgalācaraṇam |

mugdhe muñca viśādam atra balabhit kampo gurus tyajyatām
sad-bhāvaṁ bhaja puṇḍarīka-nayane mānyān imān mānaya |
lakṣmīm śikṣayataḥ svayamvara-vidhau dhanvantarer vākchalād
ity anya-pratiśedham ātmani vidhim śṛṇvan hariḥ pātu vaḥ ||384||
kasyacit || (Sbhv 84 dākṣiṇātyasya kasyāpi, SKM 1.67.5 puṇḍarīkasya)

yaduvamśāvataṁsāya
vṛndāvana-vihāriṇe |
saṁsāra-sāgarottāra-
tāraye haraye namaḥ || 385 ||
avilamba-sarasvatyāḥ ||

bhrāmyad-bhāsvara-mandarādri-śikhara-vyāghaṭṭanād visphurat
keyūrāḥ puruhūta-kuñjara-kara-prāg-bhāra-saṁvardhinaḥ |
daityendra-pramadā-kapola-vilasat-patrāṅkura-cchedino
dor-daṇḍāḥ kalil-kāla-kalmaṣa-muṣaḥ kaṁsa-dviṣo pātu vaḥ ||386||
yogeśvarasya|| (SKM 1.59.1 kasyacit)

jayadeva-bilvamaṅgala-mukhaiḥ
kṛtā ye'tra santi sandarbhāḥ |
teṣāṁ padyāni vinā
samāhṛtānītarāṇy atra ||387||

lasad-ujjvala-rasastamanā
gokula-kula-pālikālinī-valitaḥ |
yad abhīpsitam abhidadyāt

taruṇa-tamāla-kalpa-pādapaḥ ko'pi ||388||

iti śrī-mad-rūpa-gosvāmi-samāhṛtā padyāvalī samāptā |

Extra verses:

kṛtaṁ na sukṛtaṁ mayā kṛtam aho mahā-duṣkṛtaṁ
kṛtānta-nagare gatiḥ bhavatu me tatra kīdṛśī |
na bho na dinabhoga-dig-bhramaṇam asmāt paraṁ punas
tathā kuru yathā taṭe tava ghaṭeta vāso mama ||

rādhādhara-sudhādhāra-
dharāyādyā-rasa-śriye
gopāla-pura-rājñāya
namaḥ pītāmbarāya te ||